

*Professionele
organisatie*

79

De visitatieprocedure cultuurprofielscholen

Toetsing van de kwaliteit

Wil Oud
m.m.v. Yolande Emmelot

De Visitatieprocedure Cultuurprofielscholen

Toetsing van de kwaliteit

Wil Oud
m.m.v. Yolande Emmelot

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Oud, W., m.m.v. Emmelot, Y.

De visitatieprocedure Cultuurprofiel scholen, 'Toetsing van de kwaliteit'.
Amsterdam: Kohnstamm Instituut .

ISBN 978-90-6813-895-5

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, or otherwise, without the prior written permission of the publisher.

Uitgave:

Kohnstamm Instituut

Plantage Muidergracht 24, Postbus 94208, 1018 TV Amsterdam

Telefoon: 020 525 1226

<http://www.kohnstammstituut.uva.nl>

Copyright © Kohnstamm Instituut, 2010

Dit onderzoek is gefinancierd uit het budget dat het ministerie van OCW jaarlijks beschikbaar stelt aan de LPC ten behoeve van Kortlopend Onderwijsonderzoek dat uitgevoerd wordt op verzoek van het onderwijsveld.

Inhoud

Woord vooraf	5
1 Samenvatting en conclusies	7
1.1 Wat zijn de criteria voor de beoordeling van de kwaliteit van het cultuureducatieprogramma op Cultuurprofielscholen?	8
1.2 Wat zijn de selectiecriteria voor het lidmaatschap van de Vereniging Cultuurprofielscholen en de toekenning van het keurmerk?	9
1.3 Is de visitatieprocedure en het visitatie-instrument betrouwbaar en objectief?	10
1.4 Aanbeveling	12
2 Achtergrond van het onderzoek	13
2.1 De invulling van de visitatieprocedure	14
2.2 Leeswijzer	15
3 De probleem- en vraagstelling	17
3.1 De motieven voor het onderzoek	17
3.2 Onderzoeksvragen	17
4 Opzet en uitvoering van het onderzoek	19
4.1 Uitgangspunten	19
4.2 De fasen in de uitvoering	20
5 Voorbereiding, uitvoering en resultaten van de interviews	23
5.1 De ontwikkeling van de checklist	23
5.2 De uitvoering van de interviews	24
5.3 Resultaten van de interviews	24
6 Vaststelling van criteria bij de beoordeling van Cultuurprofielscholen	29
6.1 Samenstelling van de proefversie van het (zelf)evaluatie-instrument	29
6.2 Beoordelingscriteria en Selectiecriteria	30
6.3 Overzicht van domeinen, aspecten en indicatoren	31
6.4 Verzameling van gegevens	34
6.5 Weergave van de uitkomsten	35

7	Toetsing van betrouwbaarheid en objectiviteit van het (zelf)evaluatie-instrument	37
	7.1 Scores en spreiding van de scores	37
	7.2 Aanbeveling	43
8	Geraadpleegde literatuur	45
	Bijlagen	47
	Bijlage Deel 1	
	1a Checklist ten behoeve van de interviews	47
	1b Interviewleidraad voor leerlingen van de school bij de Visitatie Cultuurprofielscholen (Zelf)-evaluatie-instrument versie 17 september 2009	55
	2a Resultaten van analyse algemene instrument (Zelf)evaluatie-instrument leerlingen Cultuurprofielscholen	57
	2b Resultaten van analyse van het instrument voor leerlingen	75
	Bijlage Deel 2	
	De eindversie van het (zelf)evaluatie-instrument van 11 december 2009: De versie van 17 september is aangepast door de leden van de Visitatie- commissie en het visitatieteam op grond van de praktijkervaringen tijdens de visitaties. Deze aanpassing was geen onderdeel van het onderzoek.	
2	a Visitatie Cultuurprofielscholen	79
	b Model checklist visitatie Cultuurprofielscholen	88
	c (Zelf)evaluatie-instrument Cultuurprofielscholen	90
	d (Zelf)evaluatie-instrument leerlingen Cultuurprofielscholen	101

Woord vooraf

De Vereniging CultuurprofielScholen vervult een belangrijke rol in de kennisuitwisseling tussen scholen voor voortgezet onderwijs, die zich profileren op het gebied van cultuureducatie. Kwaliteitszorg en de visitatieprocedure zijn de centrale thema's van haar beleid, dat is gericht op de waarborging van kwalitatief hoogstaand onderwijs binnen CultuurprofielScholen. Dit verslag van het onderzoek gaat over het proces van de verdere ontwikkeling van de visitatieprocedure, de uitvoering van drie proefvisitaties, de toetsing van de resultaten en de rapportage hiervan.

Verschillende medewerkers van scholen voor voortgezet onderwijs, zoals directieleden en cultuurcoördinatoren, en leerlingen hebben in interviews bijgedragen aan de resultaten van dit onderzoek. Met leden van de Visitatiecommissie en het visitatieteam is in diverse bijeenkomsten gezamenlijk en intensief gewerkt aan de vernieuwing van het (Zelf)Evaluatie-instrument en de procedure voor nieuwe visitaties van CultuurProfielScholen. Dit was een belangrijk onderdeel van het onderzoek om te komen tot een vernieuwde versie van de instrumenten, om de procedure transparanter te maken en de beoordelingscriteria te verhelderen. Wij willen de leden daarom hartelijk bedanken voor hun actieve bijdrage en de vruchtbare samenwerking: mevrouw Clan Visser 't Hooft, de heer Carlo Pedrolì, de heer Henk Visser, mevrouw Jeanine Vlastuin, de heer Peter Seijbel, mevrouw Astrid Rass. Wij willen hier in het bijzonder de heer Antoine Gerrits bedanken met wie gedurende het project is uitgewisseld over het verloop van het onderzoek en de afstemming van de activiteiten.

De leden van de visitatiecommissie en het visitatieteam hebben na de proefvisitaties de instrumenten op grond van hun eigen praktijkervaringen weer aangepast. Deze activiteiten maakten geen deel uit van het onderzoek. Toch is besloten om de eindversie die de visitatiecommissie heeft samengesteld na de toetsing van de proefversie als bijlage in dit verslag op te nemen. Zo wordt een compleet overzicht geboden van de resultaten van dit traject.

Wil Oud

1 Samenvatting en conclusies

De Vereniging Cultuurprofiel scholen voerde kort na de oprichting een aantal visitaties uit in 2008 in scholen voor voortgezet onderwijs, die in aanmerking wilden komen voor het lidmaatschap en het keurmerk Cultuurprofiel school. De inhoud en opzet van de visitatieprocedure was het resultaat van een lange ontwikkeling sinds in 2004 de regeling Cultuurprofiel scholen van kracht werd. Bij de voorganger van de Vereniging - het Steunpunt Cultuurprofiel scholen – was al veel ervaring en deskundigheid opgedaan en een vorm van collegiale visitatie ontwikkeld. Kwaliteitszorg was het uitgangspunt voor een visitatie van een school. Een visitatieteam voerde namens de visitatiecommissie van de vereniging de visitatie uit, en dit team bestaat uit twee vaste leden, twee leden van lid – scholen, en twee leerlingen van lid-scholen.

De Vereniging paste na deze eerste visitaties de bestaande procedure aan. Voor nieuwe visitaties wilde de Vereniging de bijgestelde procedure en het (zelf)- evaluatie-instrument op betrouwbaarheid en objectiviteit laten onderzoeken. De instrumenten gaven wel een beeld van de ontwikkeling in de scholen, maar ze boden nog onvoldoende houvast bij de beoordeling van de kwaliteit. De domeinen en indicatoren waren te algemeen geformuleerd en daarmee voor meerdere interpretaties vatbaar. De Vereniging en de visitatiecommissie had behoefte aan een helder instrument dat was getoetst, en zowel voor de commissie als voor de scholen een goede leidraad bij visitaties zou zijn. De probleem- en vraagstelling voor het onderzoek was

Bieden de visitatieprocedure en het bijbehorende visitatie-instrument een betrouwbaar en objectief oordeel over de kwaliteit van cultuureducatieprogramma zoals op een cultuurprofiel school volgens de Vereniging Cultuurprofiel scholen verwacht mag worden?

Het onderzoek is uitgevoerd door het Kohnstamm Instituut van de Universiteit van Amsterdam in het kader van het Kortlopend Onderwijs onderzoek van de Landelijke Pedagogische Centra. De volgende activiteiten zijn uitgevoerd: een literatuurstudie, de ontwikkeling van een voorlopige checklist met kenmerken van Cultuurprofiel scholen, interviews met medewerkers van gevisiteerde scholen en met leden van de visitatieteams en de commissie aan de hand van de checklist. De informatie uit de li-

teratuur en interviews is verwerkt in een nieuw concept (zelf)evaluatie-instrument dat in drie nieuwe proefvisitaties is gebruikt en vervolgens getoetst op betrouwbaarheid en objectiviteit.

In dit onderzoek gaat het om de ‘betrouwbaarheid’ en ‘objectiviteit’ van de procedure en de instrumenten. Onder ‘betrouwbaar’ verstaan we dat de uitkomsten van een meting of beoordeling zo min mogelijk afhankelijk mogen zijn van het toeval. Onder ‘objectief’ verstaan we dat de beoordelaar zich niet mag laten leiden door bijvoorbeeld persoonlijke opinies, belangen en gevoelens (Baarda en De Goede, 2001; De Groot, 1975) ofwel de intersubjectiviteit van het oordeel.¹ Aan de hand van de specifieke onderzoeksvragen volgt de samenvatting van de uitkomsten van het onderzoek.

1.1 Wat zijn de criteria voor de beoordeling van de kwaliteit van het cultuureducatieprogramma op Cultuurprofiel scholen?

Bij de opzet en uitvoering van het onderzoek is gebruik gemaakt van het model voor procesevaluatie van Stake (1975) met een beschrijving en beoordeling van doelen, activiteiten en randvoorwaarden, en de formulering van beoordelingscriteria voor de evaluatie hiervan.

In de eerste plaats waren de activiteiten in het onderzoek gericht op de verheldering van de te beoordelen domeinen en indicatoren, en van de criteria voor de beoordeling van cultuur-educatieprogramma's in de school.

In de instrumenten die tot en met 2008 bij visitaties werden gebruikt waren de domeinen en indicatoren beschreven. Deze zijn in het onderzoek geconcretiseerd op basis van de informatie uit de literatuur en de interviews, waarbij concrete kenmerken zijn toegevoegd aan de domeinen en indicatoren. Er is eerst uitgaande van het reeds bestaande instrument een checklist gemaakt als leidraad voor interviews onder medewerkers van de scholen en leden van visitatieteams. Deze checklist is verder ontwikkeld, op basis van de uitkomsten van de interviews, tot een concept van het nieuwe (zelf)evaluatie-instrument voor drie nieuwe proefvisitaties.

---

¹ Baarda en de Goede. (2001) Basisboek methoden en technieken. Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van onderzoek. 3^e druk, Stenfert Kroese, Groningen; Groot, de (1975) Methodologie. Grondslagen van onderzoek en denken in de gedragswetenschappen. 8^e druk Mouton & Co. Den Haag

Dit instrument is tot stand gekomen in intensief overleg tijdens groepsbijeenkomsten met de leden van de visitatiecommissie en leden van visitatieteams. In het instrument zijn de volgende domeinen beschreven en geconcretiseerd:

- 1 Centraal beleidspunt;
- 2 Randvoorwaarden;
- 3 Visie/doelen,
- 4 Curriculum;
- 5 Samenwerking en communicatie;
- 6 Kwaliteitszorg

Tevens is een specifiek instrument ontwikkeld voor de twee leerlingen en leden van een visitatieteam met voor leerlingen relevante vragen op het gebied van de randvoorwaarden en het curriculum.

Bij de samenstelling van het instrument is door de visitatiecommissie besloten welke kenmerken in het instrument opgenomen moesten worden, is de formulering verhelderd, en zijn criteria voor de beoordeling van alle kenmerken vastgesteld. De kenmerken werden beoordeeld met de volgende scores met een duidelijk onderscheid tussen voorbereiding en uitvoering: 0 = Helemaal niet aanwezig; 1 = Het is in voorbereiding; 2 = Het is in uitvoering, maar voor verbetering vatbaar; 3 = Er wordt aan voldaan.

1.2 Wat zijn de selectiecriteria voor het lidmaatschap van de Vereniging Cultuurprofiel scholen en de toekenning van het keurmerk?

In de drie bijeenkomsten met de visitatiecommissie is niet alleen de proefversie van het (zelf) evaluatie-instrument tot stand gekomen, maar is ook gediscussieerd over de selectiecriteria voor het lidmaatschap. Er is gesproken over het stellen van prioriteiten bij de beoordeling van een Cultuurprofiel school en de toekenning van het lidmaatschap. Aan welke eisen moet een school tenminste voldoen? Voor de meeste indicatoren en kenmerken die in het instrument waren opgenomen werd vereist dat zij in uitvoering moesten zijn. In de laatste bijeenkomst is besloten voor welke indicatoren en kenmerken het oordeel 'er wordt aan voldaan' c.q. score 3 verplicht is, welke indicatoren en kenmerken facultatief zijn, en alle overige kenmerken die in uitvoering zijn, maar voor verbetering vatbaar c.q. score 2. De selectiecriteria werden met het (Zelf)evaluatie-instrument en in de toelichting aan de scholen kenbaar gemaakt, en in een bijlage van het rapport zijn deze ook vermeld.

1.3 Is de visitatieprocedure en het visitatie-instrument betrouwbaar en objectief?

De vraag naar de betrouwbaarheid en objectiviteit van de visitatieprocedure was de kern van dit onderzoek. De Vereniging wil de nieuwe visitaties gaan uitvoeren met een instrument dat op deze punten is getoetst. Zoals al opgemerkt wordt onder '*betrouwbaar*' verstaan dat de uitkomsten van een meting zo min mogelijk afhankelijk mogen zijn van het toeval. Onder 'objectief' verstaan we dat de beoordelaar zich niet mag laten leiden door bijvoorbeeld persoonlijke opinies, belangen en gevoelens, en het betreft een intersubjectief oordeel van het visitatieteam. *Intersubjectief* betekent hier een hoge mate van overeenstemming tussen de waardeoordelen van de individuele leden, want er mag geen willekeur zijn in de beoordeling door het visitatieteam. Intersubjectiviteit is een onderdeel van de betrouwbaarheid.

Alvorens het visitatie-instrument te toetsen op betrouwbaarheid en intersubjectiviteit, is het (Zelf)evaluatie-instrument eerst aangepast waarbij de domeinen en indicatoren zijn aangevuld en geconcretiseerd met de formulering van kenmerken. Vervolgens zijn drie proefvisitaties uitgevoerd om de betrouwbaarheid en intersubjectiviteit vast te kunnen stellen aan de hand van de scores die de leden van het visitatieteam aan de kenmerken toekenden.

Het (Zelf)evaluatie-instrument bevat in totaal 61 te beoordelen kenmerken van indicatoren, waarvan 13 facultatieve kenmerken bij de analyse buiten beschouwing bleven. Voor de toetsing en de verwerking is de volgende procedure uitgevoerd. Het algemene evaluatie-instrument is per visitatie door leden van het visitatieteam allereerst individueel *onafhankelijk van elkaar* gescoord, aan de hand van de vierpunten-schaal (scores 0, 1, 2 of 3). Wij ontvingen vier exemplaren ingevuld door de twee vaste leden van het team – de voorzitter en secretaris – en door de vertegenwoordigers van de twee lid-scholen, en wij ontvingen twee ingevulde exemplaren van leerlingen retour. Na de individuele scoring volgde gezamenlijke beoordeling en scoring door het gehele visitatie-team. Wij ontvingen ook dit gescoorde instrument.

Er zijn twee niveaus van beoordelen getoetst. De *betrouwbaarheid* van het instrument is beoordeeld op basis van de spreiding tussen de scores van de individuele teamleden, en de spreiding tussen de scores van het gehele team. De spreiding betreft het verschil tussen de hoogste en laagste score: De spreiding = 0 bij gelijke scores, bijvoorbeeld alle leden scoren 2; de spreiding = 1 of >1, bij ongelijke scores voor een kenmerk, bijvoorbeeld spreiding 2 bij score 1 en 3. Er is bij de analyse van uitgegaan dat een spreiding van 0 of 1 een volledige of voldoende mate van over-

eenstemming over de interpretatie van het kenmerk laat zien. Een spreiding groter dan 1 wijst op een te groot verschil in interpretatie van het te beoordelen kenmerk. De uitkomst van de analyse is als volgt. Bij de drie visitaties is er voor de meeste niet-facultatieve indicatoren een geringe spreiding in de oordelen per visitatie en in de oordelen van het gehele team. Er is dan de nodige overeenstemming over wat er beoordeeld is. Dit betekent dat voor de beoordeling van de meerderheid van kenmerken het instrument betrouwbaar is. Een aantal kenmerken van indicatoren voor de verschillende domeinen moeten kritisch worden bezien en eventueel aangepast, vooral in het domein randvoorwaarden.

Bij de vaststelling van de objectiviteit ofwel *intersubjectiviteit* gaat het in dit onderzoek om de toetsing de waardering van het onderwijsprogramma van de school door de leden van het visitatieteam aan de hand van selectiecriteria. Het visitatieteam en de commissie moeten beslissen over toekenning van het lidmaatschap en het kenmerk, en bij de beoordeling en besluitvorming mag geen sprake zijn van willekeur door bijvoorbeeld persoonlijke belangen van de leden. Daarom is een transparante procedure noodzakelijk, en het nemen van besluiten die kunnen worden gemotiveerd aan de hand van de geformuleerde selectiecriteria voor het toelaten van de school als lid van de vereniging.

De uitkomsten van de analyse laten zien dat voor de meerderheid van de te beoordelen kenmerken er een behoorlijke mate van overeenstemming is in de beoordeling tussen de leden – een geringe spreiding in de scores - maar de vooraf bepaalde selectiecriteria stonden na de visitaties wel weer ter discussie. Voor 15 kenmerken van indicatoren was een absolute score 3 verplicht gesteld, maar in de praktijk bleek dat over dit criterium en de beoordeling van de school verschillen van mening waren. Het ene teamlid stelde op deze punten blijkbaar hogere eisen dan de andere. Dit leidde opnieuw tot de vraag naar de minimale selectiecriteria voor het lidmaatschap. Aan welke eisen moet een school tenminste voldoen?

Naar aanleiding van de ervaringen met de proefversie van het instrument is door het visitatieteam en de commissieleden opnieuw gediscussieerd over de selectiecriteria. De eisen mogen immers niet onrealistisch zijn gegeven de huidige ontwikkelingen en de toekomstige mogelijkheden van de Cultuurprofielscholen. De commissie en het visitatieteam hebben daarom behoefte aan meer duidelijkheid over het referentiekader of kwaliteitskader voor de beoordeling van het programma en voor de besluitvorming.

1.4 Aanbeveling

Bij de visitatieprocedure kunnen twee stappen worden onderscheiden:

- 1 De toetsing door het visitatieteam van de plannen van de school, zoals beschreven in de documentatie, aan het kwaliteitskader van de Vereniging met de minimale eisen voor de toekenning van het lidmaatschap
- 2 De toetsing door het visitatieteam van de praktijk aan de door het visitatieteam goedgekeurde plannen van de school.

In de loop der jaren is een kwaliteitskader ontwikkeld voor de beoordeling van Cultuurprofielscholen en de toekenning van het lidmaatschap. Er is veel deskundigheid in de Vereniging aanwezig in aansluiting op de deskundigheid die aanwezig is in haar voorloper, het Steunpunt Cultuurprofielschool. Er zijn criteria ontwikkeld voor de beoordeling van Cultuurprofielscholen en dit kwaliteitskader blijft in ontwikkeling. Het kwaliteitskader van de Vereniging kan verder worden verhelderd aan de hand van het model van procesevaluatie van Stake (1975). Het gaat om de formulering van beoordelingscriteria voor de evaluatie van doelen, activiteiten en randvoorwaarden waaraan de plannen van de school worden getoetst. Deze selectiecriteria betreffen minimale eisen waaraan een school moet voldoen, en die realistisch en haalbaar zijn.

Een visitatiebezoek kan pas volgen als het visitatieteam kan instemmen met de beoogde doelen, activiteiten en randvoorwaarden in de school op basis van de selectiecriteria. Het uitgangspunt bij de beoordeling van de school blijft de cyclus van kwaliteitszorg. Ook op het niveau van de school kan het model van procesevaluatie van Stake worden benut. Vervolgens kan de praktijk in de school worden getoetst aan de goedgekeurde plannen in de documentatie van de school met de vraag: Wat is wel en wat is niet gerealiseerd? Bij de beoordelingen zullen belemmerende en bevorderende factoren c.q. randvoorwaarden meegewogen moeten worden, en de manier waarop hiermee in het beleid van de school wordt omgegaan.

2 Achtergrond van het onderzoek

In 2007 is de Vereniging CultuurProfielScholen (VCPS) opgericht, het landelijke platform dat bij wil dragen aan de structurele inbedding en waarborging van de kwaliteit van kunst- en cultuureducatie in het voortgezet onderwijs. De vereniging ontwikkelt expertise op het gebied van informatie-uitwisseling, deskundigheidsbevordering en kwaliteitsbeleid en zet de activiteiten voort van het Steunpunt Cultuurprofiel scholen zoals de uitvoering van de Visitatieprocedure Cultuurprofiel scholen. Een netwerkbenadering is een belangrijk kenmerk van de ondersteuning door de vereniging, want zij wil samen met de scholen komen tot een samenhangend kwaliteitssysteem.

In de loop der jaren is een visitatieprocedure ontwikkeld voor scholen, die in aanmerking wilden komen voor het lidmaatschap en het keurmerk CultuurProfielSchool. Deze ontwikkeling is gestart met de ‘Regeling Cultuurprofiel scholen in het Voortgezet Onderwijs’ (OCW, 2004) en is sindsdien verbeterd. De Vereniging telt inmiddels ongeveer 30 leden, en er zijn scholen die zich ook willen aansluiten bij de VCPS. Om scholen toe te kunnen laten als lid van de Vereniging voor CultuurProfielScholen en het keurmerk CultuurProfielScholen toe te kennen is collegiale visitatie is de aanpak voor de kwaliteitsbewaking van de leden.² Er wordt hierbij gekeken naar de samenhang tussen doelen, activiteiten en randvoorwaarden. Er wordt vanuit gegaan dat de school zelf verantwoordelijk is voor de ontwikkeling en borging van de kwaliteit.

De Vereniging Cultuurprofiel scholen heeft vanaf de oprichting vier proefvisitaties uitgevoerd. De procedure en het instrument zijn geëvalueerd en bijgesteld, maar de vraag van de Vereniging was of de bijgestelde procedure en de bijgestelde instrumenten – de versie van december 2008 - bij visitaties zullen leiden tot een objectief en betrouwbaar oordeel over de kwaliteit van de Cultuurprofiel scholen. Voor de komende visitaties wilde het bestuur de instrumenten verbeteren, en de objectiviteit en betrouwbaarheid van de procedure laten onderzoeken. Deze rapportage biedt de uitkomsten van dit onderzoek, dat is uitgevoerd door het Kohnstamm Instituut van de Universiteit van Amsterdam in het kader van het programma ‘Kortlopend onderwijsonderzoek’ van de Landelijke Pedagogische Centra.

---

² Document Visitatie Cultuurprofiel scholen _vs dec.08.doc

2.1 De invulling van de visitatieprocedure.

De visitatieprocedure ziet er als volgt uit. Een school voor voortgezet onderwijs kan bij de Vereniging een aanvraag indienen voor een visitatie om het lidmaatschap en het keurmerk te verwerven. De school ontvangt vervolgens informatie over de visitatieprocedure en een zelfevaluatie-instrument. Aan de hand van dit instrument geven de scholen informatie aan het visitatieteam en de - commissie over beleid, visie, doelen, randvoorwaarden, en onderwijsprogramma, en zij leverden hierbij de gevraagde documentatie. Er was voor de visitaties een kwaliteitskader ontwikkeld met de volgende domeinen, die zijn beoordeeld in de proefvisitaties tot en met 2008.

1. De school heeft een visie op cultuureducatie
2. Visie en doelen worden gedragen en zijn herkenbaar
3. Cultuureducatie is in een samenhangend curriculum opgenomen
4. De school heeft aandacht voor evaluatie en ontwikkeling
5. De school heeft relaties met culturele organisaties
6. De school draagt het cultuurprofiel in interne en externe communicatie uit

Een visitatieteam dat bestaat uit vier leden - twee vaste leden, twee leden die lid-scholen vertegenwoordigen en twee leerlingen van deze lid-scholen – en voert namens de visitatiecommissie van de Vereniging de visitatie uit. Het visitatieteam bestudeert de documentatie en het zelfevaluatie-instrument van school ter voorbereiding van het bezoek waarvoor een datum wordt vastgesteld. De lijst met domeinen en indicatoren die het visitatieteam bij de beoordeling van de documenten tot 2009 hanteerde kwamen in grote lijnen overeen met de domeinen en indicatoren van het zelfevaluatie-instrument van de school. Op de dag van het bezoek zijn gesprekken gevoerd met betrokkenen – management, docenten en leerlingen - en activiteiten bezocht. Op grond van haar bevindingen heeft het visitatieteam een advies uitgebracht aan de visitatiecommissie van de Vereniging Cultuurprofiel scholen, die een besluit heeft genomen over toekenning van het keurmerk en het lidmaatschap.

Uitgangspunt voor de visitatie is het proces van kwaliteitszorg waarin teamleden van de school steeds bezig zijn om de onderwijskwaliteit te verbeteren. Kwaliteitszorg wordt gezien als een cyclisch proces, waarin doelen worden gesteld, activiteiten uitgevoerd, noodzakelijke randvoorwaarden geschapen, en deze te evalueren aan de hand van beoordelingscriteria. Bij de beoordelingsprocedure wordt er van uit gegaan dat de school blijft werken aan de kwaliteit van de cultuureducatie. Er is een toelichting geschreven op de visitatieprocedure en het gebruik het (zelf)evaluatie-instrument en een instructie voor de activiteiten van de scholen.

2.2 Leeswijzer

Dit verslag biedt de verantwoording van de activiteiten in dit onderzoek die hebben geleid tot een vernieuwde procedure en vernieuwde instrumenten voor de visitaties vanaf schooljaar 2009/2010. In hoofdstuk 2 wordt de probleem- en vraagstelling voor dit onderzoek beschreven en hoofdstuk 3 biedt de toelichting op de opzet en uitvoering. Over de interviews wordt in hoofdstuk 4 verslag gedaan. Hoofdstuk 5 gaat over de kern van deze rapportage, namelijk de beschrijving van de vernieuwde procedure en instrumenten. De uitkomsten van het onderzoek naar betrouwbaarheid en objectiviteit volgen in hoofdstuk 6. Tenslotte volgt in hoofdstuk 7 de samenvatting en conclusies.

3 De probleem- en vraagstelling

3.1 De motieven voor het onderzoek

De Vereniging wilde een onderzoek naar de procedure laten uitvoeren, met het doel de criteria voor de toetsing van de kwaliteit en de beoordeling van de aanvraag te verduidelijken, zowel voor de scholen als voor het visitatieteam en de -commissie. Het zelfevaluatie-instrument bood nog onvoldoende houvast bij de beoordeling, omdat de algemeen geformuleerde beoordelingscriteria voor brede en meerdere interpretaties vatbaar en niet waren geconcretiseerd. Het visitatieteam hanteerde tevens criteria om te besluiten tot een positief of negatief oordeel over de aanvraag, maar in de praktijk bleek echter dat deze niet altijd eenvoudig en eenduidig te hanteren waren.³ Verduidelijking van de indicatoren en de beoordelingscriteria was voor de commissie wenselijk om de betrouwbaarheid en objectiviteit van de beoordeling te verbeteren en daarmee de commissieleden meer houvast te bieden bij de beoordeling tijdens de visitaties. De scholen konden dan ook meer gemotiveerd een aanvraag doen bij de visitatiecommissie om in aanmerking te komen voor het lidmaatschap van de Vereniging en het keurmerk Cultuurprofiel scholen. Deze overwegingen leidden tot de volgende probleem- en vraagstelling voor dit onderzoek:

Bieden de visitatieprocedure en het bijbehorende visitatie-instrument een betrouwbaar en objectief oordeel over de kwaliteit van cultuureducatieprogramma zoals op een Cultuurprofiel school volgens de Vereniging Cultuurprofiel scholen verwacht mag worden

3.2 Onderzoeksvragen

De verbetering van het reeds beschikbare instrument was een voorwaarde om deze onderzoeksvragen te beantwoorden.

1. Wat zijn de domeinen, indicatoren en kenmerken van de scholen die beoordeeld moeten worden?

---

³ Criteria waren: -- niet aanwezig; - in voorbereiding; + in uitvoering, maar ter verbetering; ++ er wordt aan voldaan.

De probleemstelling is verder uitgewerkt in de volgende onderzoeksvragen.

2. Wat zijn de criteria voor de beoordeling van de kwaliteit van het cultuur-educatieprogramma op Cultuurprofielscholen?
3. Wat zijn de selectiecriteria voor het lidmaatschap van de Vereniging Cultuurprofielscholen en de toekenning van het keurmerk?
4. Is de procedure en het visitatie-instrument betrouwbaar en objectief?

4 Opzet en uitvoering van het onderzoek

In dit onderzoek gaat het om de ‘betrouwbaarheid’ en ‘objectiviteit’ van de gebruikte procedure en de visitatie-instrumenten. Onder ‘betrouwbaar’ verstaan we dat de uitkomsten van een meting of beoordeling zo min mogelijk afhankelijk mogen zijn van het toeval. Onder ‘objectief’ verstaan we dat de beoordelaar zich niet mag laten leiden door bijvoorbeeld persoonlijke opinies, belangen en gevoelens (Baarda en De Goede, 2001; De Groot, 1975). Voor het onderzoek hield de opdracht in de verdere ontwikkeling van een beoordelingsinstrument voor de school en voor de commissie dat op betrouwbaarheid is getoetst en een heldere procedure, die uitvoerbaar is en bij visitaties standaard kan worden uitgevoerd.

4.1 Uitgangspunten

Het gaat in dit onderzoek in de eerste plaats om de mate van overeenstemming over *wat* er beoordeeld moet worden, dat wil zeggen over de interpretatie en helderheid van de gekozen domeinen, indicatoren en concrete kenmerken van het onderwijsaanbod. Het instrument moet *betrouwbaar* zijn: bij elke visitatie worden dezelfde kenmerken op dezelfde wijze beoordeeld.

Voorts gaat het om de vraag hoe deze kenmerken van het onderwijs gewaardeerd worden voor de selectie van de scholen voor het lidmaatschap op basis van welke normen van de visitatiecommissie. *Objectief* betekent hier een hoge mate van overeenstemming tussen de waarde oordelen van de individuele leden, want er mag geen willekeur zijn in de beoordeling door het visitatieteam vanwege bijvoorbeeld persoonlijke belangen. Dit noemen we in het vervolg van dit verslag de *intersubjectiviteit* van het oordeel van het visitatieteam.

Ter voorbereiding van de instrumentontwikkeling en de dataverzameling zijn diverse bronnen geraadpleegd.⁴ Om de informatie te ordenen is gebruik gemaakt van het model voor procesevaluatie van Stake (1975), met een beschrijving en beoordeling van doelen, activiteiten en randvoorwaarden, én de formulering van beoordelingscriteria voor de evaluatie hiervan.

---

⁴ O.a. Documentatie en correspondentie over recent uitgevoerde visitaties; Monitor Cultuur-educatie VO 2008; Themanummer KunstZone februari 2009 etc.

Schema 1. Model voor procesevaluatie (vgl Stake, 1975)

Beschrijving onderwijsaanbod		Beoordeling onderwijsaanbod	
Beoogde doelen, activiteiten en randvoorwaarden	Gerealiseerde doelen, activiteiten en randvoorwaarden	Criteria beoordeling realisering van doelen, activiteiten en randvoorwaarden	Evaluatie doelen, activiteiten en randvoorwaarden

De doelen, activiteiten en randvoorwaarden moeten worden beschreven en de criteria voor de beoordeling van het onderwijsaanbod moeten worden geconcretiseerd om te komen tot meer objectieve en betrouwbare uitspraken over de cultuureducatie in de te visiteren school en de toekenning van het lidmaatschap.

In een cyclus van kwaliteitszorg gaat het om planning van doelen, uitvoering van activiteiten en het scheppen van randvoorwaarden, en de evaluatie hiervan, om vervolgens het beleid en de uitvoering bij te stellen. Voor de visitatieprocedure heeft de Visitatiecommissie aangegeven welke indicatoren voor de doelen, activiteiten en randvoorwaarden voor de cultuureducatie beoordeeld moeten worden, er wordt gekeken in hoeverre zij zijn gerealiseerd, en of zij voldoen aan de toelatingscriteria van de Vereniging.

4.2 De fasen in de uitvoering

Voor de beantwoording van de onderzoeksvragen zijn de bvolgende activiteiten in fasen uitgevoerd, die hier kort worden samengevat. De opbrengst wordt in hoofdstuk 4 beschreven.

A De domeinen, indicatoren en kenmerken die beoordeeld moeten worden (vraag 1)

- 1 *Raadpleging van literatuur en documenten:* Dit betrof documentatie over de ontwikkeling van Cultuurprofiel scholen met informatie over de visitatieprocedure en beoordelingscriteria. Ook zijn documenten over instrumenten voor kwaliteitszorg, en over de proefvisitaties geraadpleegd (o.a. Dijkstra et al, 2004; Kwaliteitsring/Basisinformatie kwaliteitszorg, 2005; Oomen et al, 2007; de Wolff, A., 2004; Bulletin Cultuur & School, 2003) evenals enkele sites.
- 2 *Samenstelling van een checklist voor interviews.* Uitgaande van het beschikbare zelf-evaluatie-instrument is een leidraad voor de interviews met vertegenwoordigers van gevisiteerde scholen en met leden van het visitatieteam samenge-

- steld, om de domeinen en indicatoren te concretiseren. Voor leerlingen is een aparte checklist gemaakt.
- 3 *Interviews met de vertegenwoordigers van gevisiteerde scholen over hun visie, kennis en ervaringen.* De ervaringen met visitatieprocedure en het zelfevaluatie-instrument zijn geïnventariseerd onder vertegenwoordigers van twee gevisiteerde scholen. Bij hen is er veel kennis en ervaring met de visitatieprocedure en met kunst –en cultuureducatiebeleid en praktijk in de school. Onder deze betrokkene is er ook veel kennis en ervaring impliciet aanwezig, en de inventarisatie van deze informatie was ook van belang voor de verdere ontwikkeling van het instrument. Zowel vertegenwoordigers van het management als leerlingen van de scholen zijn geïnterviewd.
- B De criteria voor de beoordeling van de kwaliteit en de selectiecriteria voor het lidmaatschap van Vereniging (vraag 2 en 3)
- 4 *Interviews met commissieleden en andere deskundigen die bij de uitvoering van visitaties waren betrokken over hun visie, kennis en ervaringen.* De leden van de visitatiecommissie en visitatieteams, en deskundigen van het voormalige Steunpunt Cultuurprofiel scholen hebben eveneens veel kennis over en ervaringen met de procedure. Zij hebben een visie op de beoordelingscriteria en hanteren deze ook impliciet in de praktijk van de proefvisitaties. De interviews waren er op gericht dit te expliciteren. De criteria zijn in de interviews toegelicht en de ervaringen met de procedure zijn geïnventariseerd, om deze te benutten bij de verdere ontwikkeling van het instrument.
- 5 *Ontwikkeling van een vernieuwde versie van het zelfevaluatie-instrument.* Dit instrument is in fasen tot stand gekomen op basis van de interviews, evenals de toelichting op de procedure. Het omvat een algemeen deel voor de gehele visitatiecommissie en een deel speciaal voor leerlingen die lid zijn van het visitatieteam. De vernieuwde versie van het instrument van 17 september 2009 is gebruikt bij drie visitaties en in dit onderzoek getoetst.
- C De toetsing van de betrouwbaarheid en de betrouwbaarheid c.q. intersubjectiviteit. (vraag 4)
- 6 *Toetsing van de betrouwbaarheid en objectiviteit van de aangepaste instrumenten:* De vernieuwde versie van het zelfevaluatie-instrument zijn te beoordelen domeinen, aspecten en indicatoren opgenomen, en het omvat ook nader omschreven beoordelingscriteria. Ook de toelichting op de procedure is bijgesteld.

De drie te visiteren scholen hebben aan de hand van het instrument de benodigde informatie gegeven aan het visitatieteam. Het gehele team heeft een eindoordeel geformuleerd en een advies over het keurmerk en het lidmaatschap geformuleerd voor de commissie. Voor het onderzoek zijn de indicatoren gescoord door de school en het visitatieteam, waarna de uitkomsten van de beoordeling zijn getoetst op betrouwbaarheid en objectiviteit.

D Eindrapportage.

Het verder ontwikkelde en getoetste (Zelf)evaluatie-instrument met de bijgestelde toelichting op de procedure is in drie proefvisitaties gebruikt. Dit verslag met de bijlagen biedt de verantwoording van de activiteiten in dit onderzoek en de uitkomsten van de toetsing van dit instrument.

De visitatiecommissie en het visitatieteam heeft op grond van haar praktijkervaringen met de drie proefvisitaties de proefversie van 17 september zelf weer aangepast. Deze activiteit verliep parallel aan het onderzoek, maar was geen deel van het onderzoek. In dit rapport is deze bijgestelde versie wel als aparte bijlage opgenomen, om de resultaten van het gehele proces van verbetering van de instrumenten voor de visitatie van Cultuurprofielscholen te kunnen presenteren.

5 Voorbereiding, uitvoering en resultaten van de interviews

5.1 De ontwikkeling van de checklist.

Ten behoeve van de interviews is een checklist ontwikkeld op basis van het Zelf-evaluatie-instrument van december 2008. In dit instrument zijn domeinen en indicatoren onderscheiden voor de volgende onderwerpen:

1. Visie op cultuureducatie;
2. Voorwaarden;
3. Cultuureducatie in de programmering;
4. Evaluatie en ontwikkeling;
5. Culturele organisaties;
6. Communicatie.

Het instrument is gebruikt als kapstok bij de verwerking van informatie uit literatuur en documentatie over Cultuurprofielscholen en over kwaliteitszorg, en dit is verwerkt tot een checklist ter voorbereiding van de interviews met leden van de visitatiecommissie en het management van gevisiteerde scholen. Er is naast een algemene checklist en ook een aparte checklist voor leerlingen samengesteld.

In de bijlagen deel 1, 1a is de checklist opgenomen met de mogelijke invulling van de indicatoren op basis van de literatuurstudie. In de linker kolom van de checklist zijn domeinen en indicatoren vermeld uit het zelfevaluatie instrument van de scholen, en de indicatoren die de visitatiecommissie tot dusver hanteerde en een leidraad vormden bij de visitaties. In de rechterkolom zijn deze uitgewerkt in verschillende kenmerken voor de mogelijke invulling van de indicatoren.

Tijdens de proefvisitaties in 2008 spraken leerlingen die lid waren van het Visitatieteam met leerlingen van de gevisiteerde school over culturele activiteiten op de school bijvoorbeeld tijdens een kunstvak, bij andere vakken, tijdens projecten en in speciale programma's, of over bezoeken aan bv een theater, museum of bioscoop. Het oordeel van leerlingen over de manier waarop kunst en cultuureducatie deel uitmaakte van het onderwijsprogramma werd in de procedure namelijk van belang gevonden. In de proefvisitaties was er voor de leerlingen echter geen leidraad beschikbaar. Daarom is uitgaande van de algemene checklist een specifieke checklist voor leerlingen samengesteld die is opgenomen in bijlage 1b. Aan de hand van de

lijst konden zij een oordeel geven over de kenmerken van het onderwijs, die zijn opgenomen onder de kopjes ‘randvoorwaarden’ en ‘curriculum’.

5.2 De uitvoering van de interviews

Het doel van de interviews was om aan de hand van de verzamelde informatie en de ervaringen in de praktijk te komen tot een concretisering van de indicatoren en de verheldering van de beoordelingscriteria. De deskundigen die zijn geïnterviewd waren allen betrokken bij visitaties. Zij waren vertegenwoordiger van twee lid-scholen waar een visitatie had plaatsgevonden, of lid van de visitatiecommissie en visitatieteams. Er zijn tevens vier leerlingen geïnterviewd die bij visitaties betrokken waren als lid van het visitatieteam of als leerling van de gevisiteerde school.

In de interviews is gevraagd naar de kennis, ervaring en meningen van de betrokkenen aan de hand van de checklist en met welke kenmerken de geïnterviewden konden instemmen. Ook is besproken aan welke kenmerken de gevisiteerde school tenminste moet voldoen voor het lidmaatschap van de Vereniging CultuurProfiel-Scholen en voor de toekenning van het keurmerk.

In de checklist voor leerlingen waren tien onderwerpen met vragen opgenomen over het onderwijsprogramma van de school. De onderwerpen van gesprek waren: Welke vragen uit de checklist voor de leerlingen vinden jullie het belangrijkste, welke zijn het minst belangrijk, en welke aandachtspunten mis je?

5.3 Resultaten van de interviews.

Aan de hand van de domeinen van de checklist volgt een samengevat met een beschrijving van gewenste kenmerken die in de interviews door de betrokkenen naar voren werden gebracht. De resultaten worden gepresenteerd in de vorm van een typering van een Cultuurprofielsschool aan de hand van het model voor procesevaluatie van Stake (1975).

5.3.1 Beleid, visie en doelen van de school.

‘De school heeft een visie op cultuureducatie en een meerwaarde voor leerlingen’

De visie op kunst- en cultuureducatie maakt deel uit van de algemene onderwijsvisie en is ingebed in het onderwijskundig beleid van de school. In de eerste plaats is dit gericht op een brede culturele ontwikkeling van alle leerlingen in de gehele school.

Met een extra aanbod voor geïnteresseerde en getalenteerde leerlingen kan de school zich profileren, maar dit is geen verplichting. De school is immers in de eerste plaats een gewone school voor voortgezet onderwijs. Voorop staat het algemeen vormend karakter van het onderwijs, ook voor leerlingen die niet in kunst zijn geïnteresseerd. Een balans tussen een bottom-up en een top-down benadering is nodig voor de verankering van dit beleid.

Het terrein 'kunst- en cultuureducatie' is duidelijk omschreven in de beleidsplannen. Algemene en specifieke doelen zijn in een cultuurbeleidsplan opgenomen en expliciet beschreven, of komt alleen in de algemene beleidsplannen aan de orde. Dit geldt ook voor een facultatief programma-aanbod voor leerlingen. De doelen zijn in de praktijk haalbaar. Het vak CKV is een belangrijk onderdeel van het onderwijsaanbod, kan dienstbaar zijn aan de andere vakken, maar is nog in ontwikkeling. Het vak wordt versterkt met de ontwikkeling van een leerlijn. Het is niet verplicht dat cultuureducatie geheel is geïntegreerd in een samenhangend onderwijsconcept.

Voorop staat een schoolbrede invulling, en de meerwaarde voor leerlingen blijkt uit een aanbod dat tegemoetkomt aan specifieke leerwensen, bijvoorbeeld in een cultuurklas of een muziekklas. Een school kan zich profileren met binnenschoolse en buitenschoolse activiteiten die bijdragen aan de verdere kunstzinnige en culturele ontwikkeling. Alléén een aanbod voor een specifieke groep voldoet niet aan de eisen die aan een Cultuur-profielschool worden gesteld.

5.3.2 Randvoorwaarden

'Visie en doelen worden gedragen en zijn in de praktijk herkenbaar'

Het management behartigt de samenstelling van een cultuurbeleidsplan met de beschrijving van de visie en doelstellingen, en schept de randvoorwaarden voor de uitvoering van de activiteiten. Docenten van de direct betrokken vakken stemmen in met en ondersteunen de visie, doelen, activiteiten en randvoorwaarden. Het beleid en de uitvoering worden door hen gedragen, en zij hebben een actieve rol bij de uitvoering. Er is ook een breed draagvlak onder docenten van de andere vakken, en zij kunnen bijdragen aan de praktische invulling van het onderwijsprogramma. De visie en doelen zijn herkenbaar in het pedagogisch didactisch handelen van de medewerkers. Het personeelsbeleid is gericht op de werving van gekwalificeerde medewerkers voor de coördinatie en de uitvoering van de cultuurvakken, zoals de cultuurcoördinator en de vakdocenten. In faciliteiten voor verdere professionalisering door bijvoorbeeld scholing is voorzien. Ook voor de docenten die niet direct bij de uitvoering van het kunst- en cultuurbeleid betrokken zijn, biedt de school mogelijkheden voor deskundigheidsbevordering, onder andere met studiedagen. Het management voert een financieel beleid om de doelen, activiteiten en randvoor-

waarden te kunnen realiseren, en er wordt voorzien in zo optimaal mogelijke faciliteiten.

5.3.3 Activiteiten voor het curriculum

'Cultuureducatie is in een samenhangend curriculum of cultureel leerplan opgenomen'

Er wordt gewerkt aan de ontwikkeling van doorlopende leerlijnen voor de kunstvakgebieden, en zoals al opgemerkt, de leerlijn voor CKV zal de invulling van dit vak versterken. Het cultuurprofiel is ook in verschillende andere vakken herkenbaar, maar is niet in het gehele curriculum geïntegreerd. De samenhang komt tot uiting in projecten of modules, maar de activiteiten en de inhoud worden niet in een jaarlijks keurslijf geperst. Er wordt gewerkt aan zekere opbouw van onderbouw naar bovenbouw.

In het programma is aandacht voor culturele diversiteit, nationaal en internationaal, en er wordt aangesloten bij de belangstelling en diverse achtergronden van de leerlingen. Er zijn extra curriculaire activiteiten in het cultuurbeleidsplan opgenomen, die voor en door geïnteresseerde leerlingen worden uitgevoerd. Leerlingen brengen hun wensen en ideeën in en zijn actief betrokken bij de ontwikkeling en uitvoering van het programma. Een kunstdossier of leerling portfolio waarin de ontwikkeling van leerling tot uiting komt is wenselijk, er wordt naar gestreefd, maar is nog geen verplichting.

Het externe beleid heeft de volgende kenmerken. De school heeft relaties met verschillende culturele organisaties. De samenwerking is incidenteel of structureel, en zowel vraag- als aanbodgericht. Er is ook een uitwisseling met andere scholen en opleidingsniveaus. Een doorgaande leerlijn van primair onderwijs naar vervolgopleidingen is een mooi streven, maar dit is voorlopig niet realistisch.

De school draagt het cultuurprofiel actief uit in het culturele veld, in het onderwijsveld en in de directe omgeving van de school. Verschillende middelen worden hierbij gebruikt, zoals presentaties van leerlingen binnen en buiten de school, bijvoorbeeld op beeldend of muzikaal gebied.

5.3.4 Beoordeling en evaluatie

'De school heeft aandacht voor evaluatie en ontwikkeling.'

Cultuureducatie is ingebed in de kwaliteitszorg van de school, en komt in de gebruikelijk plancyclus aan de orde. Het beleid en de uitvoering wordt systematisch geëvalueerd en weer bijgesteld. Vooral de direct betrokken teamleden leveren een concrete bijdrage aan de voorbereiding en/of de uitvoering van de evaluatie, en dit geldt ook voor de direct betrokken leerlingen. De Visitatieprocedure Cultuurprofiel-

scholen wordt beschouwd als een onderdeel van en een bijdrage aan de kwaliteitszorg. Met de samenwerkingspartners wordt ook geëvalueerd, maar ook hier gaat het om de direct betrokken instellingen.

De bepaling van het beleid en de uitvoering is een continue ontwikkelingsproces met evaluatie en bijstellingen, die passen in de beleidslijn van de school.

5.3.5 Voorzieningen voor leerlingen.

In de interviews met leerlingen kwamen de volgend kenmerken naar voren. De Cultuurprofielschool straalt naar buiten uit dat in het onderwijsprogramma belang wordt gehecht aan cultuureducatie. Leerlingen kunnen kiezen voor een kunstvak, er is een keuzemogelijkheid voor een eindexamenvak in de bovenbouw, en leerlingen nemen deel aan diverse culturele activiteiten. Dit aanbod is allereerst van belang voor de algemene vorming van leerlingen.

De school geeft prioriteit aan cultuureducatie in het vaste onderwijsaanbod. In de kunst- en cultuurvakken is er een opbouw in moeilijkheidsgraad in doorlopende leerlijnen, want zo blijft het onderwijsaanbod een uitdaging voor de leerlingen. Dank zij de leerlijnen - zoals bij gebruik van een methode voor een vak als kunstgeschiedenis - verwerven de leerlingen steeds meer kennis en ervaring. Voor het vak CKV is een thematische aanpak in blokperioden voor leerlingen ook een geschikte werkwijze.

In het reguliere programma voor de andere vakken wordt ook aandacht aan cultuureducatie besteed, maar niet systematisch, want dat is niet in alle vakken mogelijk. Als vakgebieden worden gecombineerd en aanbod met culturele en kunstzinnige activiteiten wordt geïntegreerd in projecten is dit een pluspunt, waarmee de school zich ook naar buiten kan profileren. Een kunstklas of cultuurklas voor geïnteresseerde en getalenteerde leerlingen draagt ook bij aan het cultuurprofiel van de school. Het niveau van het programma voor een kunst- of cultuurklas is niet te laag en sluit aan bij het ontwikkelingsniveau van de leerlingen. Er wordt dan ook auditie gedaan, zodat het niveau van de leerlingen niet te veel uiteenloopt en het aanbod op peil blijft. Met de introductie van het portfolio of leerlingdossier – dit is nu nog niet aan de orde - zullen de kunstvakken en de culturele activiteiten serieuzer worden genomen. Het is bovendien nuttig voor een vervolgopleiding als de leerling zijn of haar ontwikkeling kan documenteren en presenteren.

Er is een programma-aanbod met vrijwillige culturele activiteiten. Zij vinden ook plaats op verzoek van leerlingen, op grond van hun interesses, en leerlingen hebben inspraak in het programma. Dit gaat ook samen met een actieve bijdrage. Het aan-

bod wordt dus niet alleen door docenten voorgeschoteld. Een aanbod voor vrijwillige deelname aan activiteiten buiten de vaste lesuren en in de vrije tijd voorziet in een behoefte, en een samenhang tussen aanbod onder schooltijd en na schooltijd is een sterk kenmerk. Toch blijft de school als eerste verantwoordelijk voor de ontwikkeling en realisering van het programma, want dit mag niet alleen van leerlingen af hangen.

Een Cultuurprofielschool doet er extra moeite voor om rekening te houden met de praktische mogelijkheden van leerlingen, zoals bij de organisatie en de roostering van de lesuren en bij andere randvoorwaarden. Regelmatige evaluatie van activiteiten is nuttig en nodig om de activiteiten bij te stellen en het aanbod te verbeteren.

6 Vaststelling van criteria bij de beoordeling van Cultuurprofielscholen

6.1 Samenstelling van de proefversie van het (zelf)evaluatie-instrument

Na de interviews met vertegenwoordigers van de scholen zijn groepsinterviews gehouden met de leden van de Visitatiecommissie en visitatieteam met de checklist als vertrekpunt. In drie bijeenkomsten is de proefversie van het evaluatie-instrument samengesteld, om deze versie te kunnen toetsen. De uitkomsten van de interviews met de scholen en met leerlingen is bij deze besprekingen betrokken. Vervolgens is de informatie uit het eerste groepsinterview met de visitatiecommissie weer verwerkt in een nieuwe versie van de instrumenten. Deze 1^e conceptversie van het zelfbeoordelingsinstrument is samengesteld met de volgende zes te beoordelen domeinen.

- 1 Centraal beleidspunt;
- 2 Randvoorwaarden;
- 3 Visie/doelen,
- 4 Curriculum;
- 5 Samenwerking en communicatie;
- 6 Kwaliteitszorg

Discussiepunten in de bijeenkomsten betroffen onder andere de wijze waarop de school de kwaliteit van het programma zichtbaar maakt, de criteria bij de beoordeling van het programma, de prioriteiten die worden gekozen voor toekenning van het lidmaatschap, de eindbeoordeling van het visitatieteam en de –commissie op basis van de beoordeling van de afzonderlijke kenmerken. In dit concept vervolgens aangegeven welke kenmerken verplicht zijn om toegelaten te worden als lid van de vereniging en welke punten als facultatief zijn beschouwd. In de derde en laatste bijeenkomst met de leden van de commissie en het bestuur zijn besluiten genomen over de inhoud en vormgeving van het instrument, en de selectiecriteria. Deze informatie is verwerkt tot de proefversie van 17 september 2009, die voor drie visitaties is gebruikt. Deze is opgenomen in Bijlage deel 1, 2. Wijzingen en aanvullingen ten opzichte van het oorspronkelijke instrument van december 2008 betroffen

- formuleringen en volgorde van de domeinen
- vermelding van aspecten met aanduiding van het aantal indicatoren
- herformulering van de indicatoren
- concretisering van de indicatoren in kenmerken

6.2 Beoordelingscriteria en Selectiecriteria

Het model voor procesevaluatie van Stake (1975) omvat een deel beschrijving en een deel beoordeling van doelen, activiteiten en randvoorwaarden. Voor de beoordeling van het onderwijsaanbod van een school die het lidmaatschap voor de Vereniging aanvraagt zijn criteria geformuleerd, waarbij we twee niveaus onderscheiden. In de *eerste* plaats gaat het om de beoordeling van de nader omschreven kenmerken. Een vierpuntenschaal voor de beoordeling, die gebruikelijk was bij de visitaties is nu ook bij de beoordeling van de kenmerken gehanteerd:

- 0 = Helemaal niet aanwezig
- 1 = Het is in voorbereiding
- 2 = Het is in uitvoering, maar voor verbetering vatbaar
- 3 = Er wordt aan voldaan

In de *tweede* plaats gaat het om de vaststelling van criteria voor de selectie van de scholen voor het lidmaatschap. De beoordeling van domeinen, indicatoren en kenmerken aan de hand van het onderscheid wel of niet in uitvoering is niet voldoende. Voor de selectie zijn de volgende normen bij de beoordeling vermeld waaraan de school moet voldoen: V3 = Verplicht: er wordt aan het kenmerk voldaan; V2 = Verplicht: kenmerk is in uitvoering maar voor verbetering vatbaar; F = facultatief;

Naar aanleiding van de bespreking van het (zelf)evaluatie-instrument met de bepaling van de beoordelings- en selectiecriteria is de toelichting op de procedure ook gewijzigd.

6.3 Overzicht van domeinen, aspecten en indicatoren

Van de domeinen, aspecten, en indicatoren is het volgende schematisch overzicht gemaakt van de hoofdpunten van het (zelf)evaluatie-instrument dat diende als globale leidraad bij de voorbereiding en uitvoering van de visitaties.

Schema 1. Domeinen, aspecten en indicatoren Visitatie CultuurProfielscholen

<u>Domein Beleid Cultuureducatie</u>		
Aspect a. Cultuureducatie centraal beleidspunt:		
Indicator 1. → schoolbreed, per stroom, per bouw		
2. → kwaliteit Cultuureducatie		
3. → per specifieke groep leerlingen *		
<u>Domein Visie en doelen</u>		
Aspect a. Schoolplan		
4. → Visie doelen. Inhoud, randvoorwaarden		
Aspect b. Meerwaarde onderwijsprogramma		
5 → alle leerlingen	6. → geïnteresseerde leerlingen	7. → getalenteerde leerlingen *

* facultatief

<u>Domein Randvoorwaarden</u>					
Aspect a. Draagvlak en professionalisering en werving			Aspect b. Organisatorische, materiële en financiële randvoorwaarden		
8 → <i>Draagvlak</i> management kunstvakdocenten niet-kunstvakdocenten*	9, 10 → <i>deskundigheidsbevordering</i> inhoudelijk pedagogisch-didactisch	11 → <i>werving/selectie</i> management coördinator kunstvakdocenten niet-kunstvakdocenten	12 → <i>Coördinatie</i> formatie planning/roostering uitvoering logistiek	13 → <i>Faciliteiten</i> materialen/instrumenten) ruimtelijke voorziening	14 → <i>Financiën</i> budget structureel budget incidenteel
			15. → uitvoering sluit aan bij mogelijkheden leerlingen		
<u>Domein Curriculum</u>					
Aspect a. Cultuureducatie in extra onderwijsaanbod CKV, kunstvakken, overige vakken doelen, inhoud, werkvormen, organisatie, evaluatie					
16 → binnen verplicht curriculum Kunstvakken/overige vakken			17 → buiten verplicht curriculum*		
18 → culturele verschillen					
19 → betrokkenheid leerlingen bij ontwikkeling, vormgeving en uitvoering					
20 → uitvoering sluit aan bij mogelijkheden van leerlingen					

Aspect b. Samenhang in onderwijsprogramma → curriculum kunstvakken < > CKV < > en overige vakken	
21 → <i>Samenhang vakken, projecten, leerlijn <u>horizontaal en verticaal</u></i> → per leerjaar → per stroom → opleidingsniveau	22 → <i>Samenhang vakken, projecten, leerlijn <u>in portfolio</u></i> → opeenvolgend leerjaren/opleidingsniveau
<u>Domein samenwerking</u>	
Aspect a. Structurele samenwerking met culturele partners en onderwijs	
23 → Relaties met culturele partners	
24 → Relaties met onderwijsinstellingen	
25 → Samenwerking partners <i><u>binnen</u> reguliere onderwijstijd</i> Informatie, incidenteel, structureel	26 → Samenwerking partners <i><u>buiten</u> reguliere onderwijstijd</i> Informatie, incidenteel, structureel
Aspect b Communicatie	
27 → <i>Intern</i> (themabijeenkomsten, studiedagen, presentaties, publicaties etc)	28 → <i>Extern</i> culturele veld (website, presentaties, publicaties, rondleidingen etc)
<u>Domein kwaliteitszorg/evaluatie</u>	
Aspect a Ontwikkeling	
29 → <i>Evaluatie met betrokkenen: uitwerking/uitvoering/bijstelling</i>	30 → <i>Bijstelling van het programma</i> Verbetering kwaliteit

6.4 Verzameling van gegevens

Voor het onderzoek zijn de volgende activiteiten uitgevoerd bij drie proefvisitaties.

Stap a. De verzameling van de scores per teamlid was nodig voor het onderzoek naar de ‘betrouwbaarheid’ en ‘intersubjectiviteit’ van het instrument. Het algemene evaluatie-instrument is per visitatie door leden van het visitatieteam allereerst individueel *onafhankelijk van elkaar* gescoord, aan de hand van de hiervoor genoemde vierpuntschaal (= 0, 1, 2, 3). Voor de eerste, tweede en derde visitatie zijn de scores: per subindicator gegeven door twee vaste leden, twee leden lid – scholen, twee leerlingen van lid-scholen, en een gezamenlijke scoring van het gehele team. Het evaluatie-instrument voor de leerlingen en leden van het visitatieteam is allereerst *onafhankelijk van elkaar* door gescoord. Wij ontvingen zes ingevulde exemplaren retour.

Stap b. Na de individuele scoring volgde gezamenlijke beoordeling en scoring door het gehele visitatie-team. Wij ontvingen ook dit gescoorde instrument.

Schema 1 Scoring van instrumenten per visitatie

Stappen	Visitatieteam	Evaluatie-instrument
a Individuele en onafhankelijke scoring	Vaste leden	Algemeen 2
	Vertegenwoordigers lid-scholen	Algemeen 2
	Leerlingen	Leerlingen 2
b Gezamenlijke scoring	Alle teamleden	Algemeen 1
	Totaal per visitatie	Algemeen 7

De scores van de zeven instrumenten zijn met elkaar vergeleken. Allereerst zijn de scores in het evaluatie-instrument van individuele leden met elkaar vergeleken, per visitatie. En deze zijn weer vergeleken met de gezamenlijke score van het gehele visitatieteam. Voorts zijn de uitkomsten van de drie visitaties met elkaar vergeleken.

6.5 Weergave van de uitkomsten

Uitkomsten worden hier gepresenteerd aan de hand van Bijlagen deel 1, 2a en b. Dit is het Wordbestand van het (zelf)evaluatie-instrument van 17 09 09 – de versie die is gebruikt voor de visitaties - met de samenvatting van de scores van de drie visitaties. Bijlage a is het algemene instrument voor het gehele team en b de versie voor de leerlingen. De spreiding van individuele en teamscores, en de absolute eindscores van het visitatieteam zijn opgenomen.⁵

Schema 2: Registratie van gegevens voor bijlage 2 algemeen en leerlingen.

domein	Aspect (en)			
		Spreiding in de scores voor drie visitatie	Absolute scores van het visitatieteam per visitatie	Spreiding van scores van het team voor drie visitaties
Nummering indicatoren en kenmerken	Indicator en kenmerken	Verschil score tussen individuele scores van teamleden per visitatie van school 1,2 en 3	Eindscore van het gehele team per visitatie van school 1, 2 en 3	Verschil tussen eindscores visitatieteam van de drie visitaties
	Indicator en kenmerken			

⁵ Tevens is een kolom opgenomen met vermelding van wijzingen van deze proefversie van het instrument van 17 09 09. Na de proefvisitatie is is dit instrument aangepast door leden van de visitatiecommissie en het visitatieteam.

7 Toetsing van betrouwbaarheid en objectiviteit van het (Zelf)evaluatie-instrument.

De visitatiecommissie formuleert heeft criteria geformuleerd voor de toekenning van het keurmerk en lidmaatschap bij de beoordeling van de domeinen beleid, visie/doelen, randvoorwaarden, curriculum, samenwerking en kwaliteitszorg. De leden van het visitatieteam heeft deze domeinen beoordeeld en gewaardeerd met een score voor de kenmerken. De inhoudelijke beoordeling kan niet alleen in een cijfer worden uitgedrukt, maar de scores in het overzicht maken inzichtelijk hoe concrete kenmerken door het team beoordeeld zijn. Het is van belang om op te merken dat alleen voor het onderzoek het (zelf)evaluatie-instrument door individuele leden van het visitatieteam in drie visitaties is gescoord, om het instrument te kunnen toetsen. In alle nieuwe visitaties geldt het gemeenschappelijk oordeel van het visitatieteam.

De scores die de leden van het visitatieteam hebben gegeven aan de indicatoren en kenmerken laten overeenstemming en verschillen in de beoordeling zien op twee niveaus. Ten eerste gaat het om de vraag of de kenmerken voldoende helder en eenduidig zijn geformuleerd. Dit is van belang voor voldoende overeenstemming over de interpretatie van de kenmerken die beoordeeld moeten worden. Dit is uitgedrukt in een spreidingsmaat: het verschil tussen de hoogste en laagste score. De mate van overeenstemming geeft de *betrouwbaarheid* van het instrument weer.

In de tweede plaats gaat het om de toekenning van het lidmaatschap van de Vereniging Cultuurprofiel scholen op basis van de selectiecriteria. De scores geven per visitatie ook de waardering en beoordeling van de kenmerken weer die de commissieleden hebben gegeven. Deze waardering kan per gevisiteerde school verschillen, maar per school wordt de objectiviteit ofwel *intersubjectiviteit* van het oordeel bepaald.

7.1 Scores en spreiding van de scores

7.1.1 De betrouwbaarheid van het instrument

De scores geven informatie over de mate van overeenstemming tussen de leden van het visitatieteam. Het gaat in dit onderzoek in de eerste plaats om de mate van overeenstemming over wat er beoordeeld moet worden, dat wil zeggen over de concretisering van de domeinen, aspecten en indicatoren in concrete kenmerken.

Uitgangspunt bij de verwerking was dat een verschil van 1 punt in de beoordeling als voldoende overeenstemming wordt beschouwd, bij meer dan 1 punt is het verschil te groot. Een extreem voorbeeld: score 0 (helemaal niet aanwezig) en een score 3 (er is aan voldaan), dan is er een probleem bij de interpretatie van de (sub)indicatoren. Een ander voorbeeld: score 2 (voor verbetering vatbaar) en score 3 (er wordt aan voldaan): het verschil is hier veel minder groot. Als de spreiding in alle drie de visitaties niet groter is dan 1, dan zijn de beoordelaars het er over eens wat er beoordeeld moet worden.

De scores van de leden van het visitatieteam zijn eerst ingevoerd in een Excelbestand voor elke indicator van het zelfevaluatie-instrument voor elke visitatie, en vervolgens is de spreiding tussen de scores van de individuele leden bepaald per visitatie. Ze zijn vermeld voor alle indicatoren, zoals is te zien in Bijlage deel 1, 2. Geen spreiding (= 0) of geringe spreiding (= 1) in de scores per visitatie wijzen op volledige of een behoorlijke mate van overeenstemming over de te beoordelen indicatoren.

De gemeenschappelijke score voor het gehele team is ingevoerd met als praktische regel 'meeste stemmen gelden' (bv $3 \times 2 + 1 \times 3 = \text{score } 2$), en als er geen meerderheid was, is gekozen voor het gemiddelde van de scores (bv $2 \times 3 + 2 \times 2 = 2,5$). Het overzicht van de gemeenschappelijke scores van het gehele team is nog eens ter controle voorgelegd aan de vertegenwoordiger van de Vereniging.

De spreiding van de scores van het visitatieteam voor de drie visitaties is ook weergegeven in de bijlage van deel 1, 2. Geen spreiding (= 0) of geringe spreiding (= 1) in de scores voor alle drie de visitaties wijzen eveneens op volledige of een behoorlijke mate van overeenstemming over de te beoordelen kenmerken. Zijn er grotere verschillen (punt 2 of 3) tussen de scores per visitatie, en grote verschillen in de eindscores van de drie visitaties dan wijst dit op verschillende interpretatie van de kenmerken.

Aan de hand van de bijlagen zijn de volgende opmerkingen te maken per visitatie voor het algemene visitatie instrument. Er zijn 63 kenmerken die gescoord kunnen worden. De kenmerken 25 en 26 zijn niet gescoord in de drie visitaties, en blijven buiten beschouwing. Er zijn 12 facultatieve kenmerken die niet voor alle scholen van toepassing waren en bij de vergelijking buiten beschouwing moeten blijven.

- Voor school/visitatie 1 is de spreidingsmaat tussen de scores groot namelijk 2 of 3 voor 13 kenmerken
- Voor school/visitatie 2 is er voor 13 indicatoren volledige overeenstemming, ofwel de spreidingsmaat is 0. De spreiding voor de overige scores is maximaal 1 punt
- Voor school/visitatie 3 zijn er de meeste hiaten in de spreidingsmaat, maar deze betreffen vooral de facultatieve indicatoren. Bij deze kenmerken gaat het om hiaten in de scores van de individuele leden, Voor school 3 is er voor 19 indicatoren volledige overeenstemming (= 0) tussen de leden, en de spreidingsmaat is ook niet groter dan 1.

In de bijlage zijn de gegevens over de *spreiding* en de scoring van de leerlingen weergegeven. Het gaat om de beoordeling door twee leerlingen per visitatie en dan valt het volgende op

- Voor school 3 ontbreekt de spreidingsmaat voor 7 indicatoren, vanwege hiaten in de scores.
- Voor alle scholen is de spreiding bijna allemaal 0 of 1: er zijn dus weinig verschillen in de beoordeling van de kenmerken.
- Op basis van de individuele scores van de twee leerlingen zijn gemeenschappelijke scores vermeld voor drie visitaties. Dit is overigens minder van belang dan de gemeenschappelijke score van het gehele visitatieteam, omdat het hier om twee leden gaat. Dit geldt ook voor de spreiding tussen de gemeenschappelijke scores, die varieert van 0,5 tot 1,5. Voor 12 indicatoren kon dit niet worden vermeld.

De gemeenschappelijke *absolute scores* van het gehele visitatieteam laten het volgende zien:

- Voor school 1 zijn er 6 scores lager dan oordeel 2: 0, 0,5 of 1. Bij de betreffende indicatoren gaat het alleen om ‘voorbereiding’ ofwel ‘het is niet aanwezig’ (score 0 of 1). Dit geldt dan ook voor scores van individuele leden.
- Er zijn veel hiaten in de scoring voor school 3, maar die betreffen meestal de facultatieve indicatoren
- Voor de meeste indicatoren is score 2 of 3 gegeven, ofwel het gemiddelde 2,5 is vermeld.

De *spreiding* tussen de gemeenschappelijke oordelen van het visitatie team voor de drie visitaties is ook aangegeven.

- Als we de facultatieve indicatoren buiten beschouwing laten, dan missen we een spreidingsmaat voor 13 indicatoren voor de domeinen randvoorwaarden (8) curriculum, (1), samenwerking (1) en kwaliteitszorg (3).
- Voor de meerderheid van de indicatoren kon daarom geen spreidingsmaat worden vermeld, vanwege de hiaten in de vermelding van de scores. De spreiding voor de scores die wel zijn vermeld zijn niet groter dan 1.

7.1.2 Conclusie over de betrouwbaarheid.

In het instrument zijn 61 te beoordelen kenmerken vermeld. Voor de beoordeling van de betrouwbaarheid zijn de 12 facultatieve kenmerken buiten beschouwing gelaten vanwege de verschillen per school ook al hebben zij van leden een score gekregen. Dit betreft kenmerken onder de domeinen beleid (2 van de 6), visie en doelen/meerwaarde (3 van de 5), randvoorwaarden/draagval etc. (1 van de 9) curriculum/extra (3 van de 11), curriculum/samenhang (2 van de 5) samenwerking/structureel (1 van de 4). Voor 49 kenmerken kon de spreiding worden vermeld, en voor 36 kenmerken – (ca. 3 /4) is de spreiding voor de drie visitaties niet groter dan 1. Bij de drie visitaties is er voor de meeste niet-facultatieve indicatoren een geringe spreiding in de oordelen van het gehele team. Er is dan de nodige overeenstemming over wat er beoordeeld is. Dit betekent dat voor de beoordeling van de meerderheid van kenmerken het instrument betrouwbaar is.

Een aantal kenmerken moeten kritisch worden bekeken en eventueel aangepast. Vooral in de scores van school 1 zien we de meeste spreiding en daarmee in de interpretatie van de kenmerken bij verschillende domeinen en indicatoren. Ze laten zien dat school 1 een bijzondere en blijkbaar complexe case is, waarbij de individuele leden van het visitatieteam op veel punten niet overeenstemden in de beoordeling. Gezien de scores was het ook lastig om te komen tot een gemeenschappelijk oordeel door het gehele team. Het visitatieteam heeft de knelpunten bij de beoordeling vermeld. Dit betrof de gezamenlijke beoordeling van de onderbouw en bovenbouw, terwijl deze bouwen ook eigen specifieke kenmerken hebben. Verder is gemeld dat de kenmerken van het onderwijs ook niet gemakkelijk aan de hand van het instrument waren te beoordelen, omdat deze kenmerken in het programma waren opgenomen. De gegevens van de visitaties van school 2 en school 3 zijn meer eenduidig. Overigens zijn ook bij deze scholen diverse indicatoren niet gescoord, maar het gaat dan voor een deel ook over de facultatieve kenmerken.

Het visitatieteam heeft de proefversie van het instrument na de drie visitaties geëvalueerd. Het vernieuwde instrument – de versie van 17 september - blijkt een verbetering gezien de verfijning van de te beoordelen indicatoren en kenmerken. Het evaluatie-instrument voor leerlingen biedt volgens de commissie ook een goede aanvulling. De vraag blijft hoe de kenmerken gewaardeerd moeten worden, en aan welke concrete inhoudelijke criteria de school voor het keurmerk tenminste moet voldoen.

7.1.3 De intersubjectiviteit van de beoordeling.

Een visitatie zal een gemeenschappelijk en samenhangend kwalitatief oordeel moeten opleveren, waarover in het gehele team wordt overlegd, en mede op basis van de ervaring en deskundigheid van de teamleden. Op basis van dit oordeel wordt het lidmaatschap wel of niet toegekend. Bij de beoordeling van de kwaliteit kan het team prioriteiten kiezen en een volgorde van belang. Het gaat om een oordeel op het hogere niveau van de domeinen en aspecten, in plaats van alleen op het niveau van de afzonderlijke kenmerken, die zijn gescoord.

In de groepsbijeenkomsten met de commissie zijn de normen of criteria voor de beoordeling per kenmerk vastgesteld en deze zijn in het instrument vermeld: facultatief, verplicht score 3, of verplicht score 2. Bij de normering is uitgegaan van het kwaliteitskader dat de Vereniging ontwikkelt, maar de vraag blijft of deze normen in de praktijk helder zijn toe te passen.

Schema 2. De normen of criteria van het visitatieteam bij de beoordeling

F = facultatief;	V3 = score 3 verplicht voor de verwerking van het lidmaatschap en het keurmerk Cultuurprofielschool. Er wordt voldaan aan de volgende kenmerken:	V2 = Verplicht: kenmerk is in uitvoering maar voor verbetering vatbaar;
Beleid: 3a, 3b; Visie/doel: 5b, 6, 7a, 7b, Randvoorwaarden: 11b, Curriculum/extra: 16c, 17a, 17b, Curriculum/samenhang: 2a, 22b, Samenwerking/structureel: 24	Beleid: 1a, 1b Visie en doel: 4a, 4b, Randvoorwaarden/organisatie: 12a, 12b, 13a, 13b, Samenwerking/structureel: 23, Samenwerking/communicatie: 27a, 27b, 27c Kwaliteitszorg: 29b	Overige kenmerken

Alle scholen moeten voor alle genoemde kenmerken aan het criterium V3 voldoen, maar de uitkomsten van de absolute scores laten zien dat alleen school 2 aan deze norm beantwoordt. School 1 voldoet het minst aan deze eisen, en volgens de uitkomsten zijn verschillende kenmerken voor verbetering vatbaar. De scholen beantwoorden voor de overige kenmerken meestal wel aan de norm V2, maar ook hier verschilt het oordeel ‘ter verbetering’ of ‘aan voldaan’: het ene teamlid stelt hogere eisen dan de ander. Score 2 of 3, ofwel het gemiddelde 2,5 komt het meeste voor, ook bij de kenmerken voor score 3 is vereist.

De spreiding tussen de absolute teamscores voor de drie visitaties is voor een aantal kenmerken niet vermeld onder het domeinen randvoorwaarden (draagvlak/ organisatie 8), curriculum (1), samenwerking (2) en kwaliteitszorg (3), omdat bij een of meer visitaties de absolute score voor deze kenmerken ontbrak. Het visitatieteam heeft tevens domeinen en indicatoren beoordeeld, zonder deze bij verschillen van mening in een absolute score uit te kunnen drukken. De spreiding tussen de absolute teamscores voor de drie visitaties is voor een aantal kenmerken niet vermeld onder het domeinen randvoorwaarden (draagvlak/ organisatie 8), curriculum (1), samenwerking (2) en kwaliteitszorg (3), omdat bij een of meer visitaties de absolute score voor deze kenmerken ontbrak. Het visitatieteam heeft tevens domeinen en indicatoren beoordeeld, zonder deze bij verschillen van mening in een absolute score uit te kunnen drukken.

De kenmerken van het onderwijs zijn gewaardeerd aan de hand van de criteria of normen van het visitatieteam en de visitatiecommissie en de vraag is in welke mate de teamleden het eens zijn in hun waardeoordeel. Een verschil van 1 punt in de beoordeling betekent dat de individuele leden een strengere of minder strenge norm hanteren. In een gezamenlijk overleg heeft het visitatieteam overeenstemming over de normering en de beoordeling van de school moeten bereiken, en daarmee over de toekenning van het lidmaatschap. De normen voor een zo objectief mogelijk oordeel zullen helder moeten zijn en de nodige ruimte bieden voor discussie. In het team zijn discussies geweest over de vraag of de school voor de betreffende punten aan de eisen voldoet.

7.1.4 Conclusie over de intersubjectiviteit

Het visitatieteam is gezamenlijk tot een beoordeling van de school gekomen. Voor de meeste kenmerken en indicatoren is er op enkele uitzonderingen na nauwelijks spreiding in de scores van het visitatieteam, want de spreiding is meestal niet groter dan 1. Dit is van belang voor de vaststelling van de betrouwbaarheid. Deze uitkomst

laat ook zien dat de meningen over een deel van de kenmerken enigszins verdeeld kunnen zijn. Sommige zijn strenger in het oordeel dan anderen, maar die ruimte moet er tijdens visitaties ook zijn om te komen tot een kwalitatief oordeel.

Er zijn enkele factoren die het moeilijk maken om in het team tot een gemeenschappelijk besluit te komen. Dit is het geval bij de gezamenlijke beoordeling van de onderbouw en bovenbouw, terwijl de cultuureducatie-programma's verschillende kenmerken hebben. Dit pleit voor een afzonderlijk oordeel voor beide bouwen. Bij de beoordeling van de randvoorwaarden is het soms moeilijk om prioriteiten te stellen bijvoorbeeld voor de faciliteiten (bijvoorbeeld de beschikbaarheid van een danslokaal, terwijl andere faciliteiten niet geheel voldoen). Dan zullen kenmerken ten opzichte van elkaar moeten worden afgewogen, en in onderling overleg beoordeeld.

Een belangrijke vraag is ook wat de eisen kunnen zijn gezien de vorderingen in de huidige Cultuurprofiel scholen en de ontwikkelingen die hierin verwacht kunnen worden. Dit vergt realistische beoordelingscriteria. De criteria 'voor verbetering vatbaar' en 'er wordt aan voldaan' (score 2 en 3) zijn blijkbaar nog niet concreet genoeg en helder te onderscheiden, omdat de ontwikkeling immers nooit af is. Een discussiepunt blijft welke minimale selectiecriteria moeten gelden om toegelaten te worden als lid van de Vereniging Cultuurprofiel scholen. Wat is het referentiekader waaraan de praktijk kan worden getoetst?

7.2 Aanbeveling

De drie gevisiteerde scholen zijn voorgedragen als lid van de Vereniging Cultuurprofiel scholen. Dit advies is gemotiveerd in een brief aan de nieuwe leden en biedt een korte samenvatting van de beoordeling van de domeinen. Het visitatieteam heeft naar aanleiding van de ervaringen met de proefvisitaties het instrument weer bijgesteld en verhelderd voor de nieuwe visitaties. In de bijlage is, zoals al eerder is vermeld, in de laatste kolom aangeven op welke punten de versie van het instrument van 17 september is bijgesteld.

Het instrument biedt een kapstok en houvast voor een transparant en gemotiveerd oordeel over de verschillende domeinen, indicatoren en aspecten, bij de advisering aan de visitatiecommissie en voor de rapportage aan de scholen. Er blijft echter nog behoefte aan een helder referentiekader en beslisregels voor de besluitvorming over het keurmerk. Het model voor procesevaluatie van Stake dat in hoofdstuk 4 is ver-

meld, kan gebruikt worden bij de beoordeling van het onderwijsprogramma en de besluitvorming

Schema 1. Model voor procesevaluatie (vgl Stake, 1975)

Beschrijving onderwijsaanbod		Beoordeling onderwijsaanbod	
a. Beoogde doelen, activiteiten en randvoorwaarden	b. Gerealiseerde doelen, activiteiten en randvoorwaarden	c. Criteria beoordeling realisering van doelen, activiteiten en randvoorwaarden	d. Evaluatie doelen, activiteiten en randvoorwaarden

Ter voorbereiding van het visitatiebezoek toetst het visitatieteam aan de hand van de documenten de beoogde doelen, activiteiten en randvoorwaarden van het onderwijsaanbod van de school aan het kwaliteitskader *van de Vereniging*. Het kwaliteitskader is in de loop der jaren ontwikkeld en biedt de visie op het beleid en de praktijk – er is al veel kennis en ervaring verworven en geëxpliciteerd – en dit kader wordt nog steeds verbeterd. De domeinen en indicatoren voor het beleid en de praktijk zijn in het (zelf)evaluatie-instrument geconcretiseerd. De visitatiecommissie stelt concrete minimumeisen c.q. de criteria vast waaraan een school moet voldoen om het keurmerk te verkrijgen. Uitgangspunt bij de beoordeling is de cyclus van kwaliteitszorg.

Tijdens het bezoek beoordeelt het visitatieteam de schoolpraktijk, die weer wordt getoetst aan de beoogde doelen, activiteiten en randvoorwaarden *van de school* die in de documenten zijn beschreven. Dit vormt het referentiekader bij de beoordeling van het onderwijsprogramma, en de verschillen met de praktijk worden bepaald. De uitkomsten van de vorige visitatie met plannen ter verbetering kunnen bij de beoordeling worden betrokken.

Het team beoordeelt in hoeverre de school de cyclus van de kwaliteitszorg volgt, en de kenmerken van cultuureducatie heeft verbeterd of niet. Het lidmaatschap vereist immers dat een Cultuurprofielschool het onderwijs steeds blijft evalueren en verbeteren. De manier waarop met belemmeringen of knelpunten in de randvoorwaarden bij de uitvoering worden opgelost worden bij het oordeel betrokken.

In de huidige procedure en het beschikbare (zelf)–evaluatie-instrument zijn nog geen criteria opgenomen over beoogde effecten van het beleid en de resultaten die worden geboekt bij de leerlingen.

Het gaat dan bijvoorbeeld om ontwikkelingen in de mate van participatie aan kunstvakken of culturele activiteiten, resultaten bij de eindexamens, of de doorstroming naar kunstvakonderwijs, die ook aandachtspunten bij de visitaties kunnen zijn.

8 Geraadpleegde literatuur

Baarda en de Goede. (2001) *Basisboek methoden en technieken*. Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van onderzoek. 3^e druk, Stenfert Kroese, Groningen

Beek, A. ter, E. Uytendaal. (2004) *Integrale school ontwikkeling 2004*. Collegiale visitatie in het voortgezet onderwijs. Deel 1. Zelfevalautie; Deel 2. de visitatie. KPC Groep, Den Bosch

Begeleidingscommissie Cultuurprofielscholen. (2006) *Cultuur Leert Anders*. Projectbundel Cultuurprofielscholen in het vo. KPC Groep, Den Bosch

Bulletin Cultuur en School #30. (2003) *De opmars van de Cultuurprofielschool*. December 2003, jg 6, nr. 30. Cultuurnetwerk Nederland, Utrecht

Dijkstra, N., A. van der Linde, D. Majoor. (2004) *Kiezen voor kwaliteit*. Instrumenten de maat genomen. Q*Primair. www.qprimair.nl

Gerrits, A., A. Rass (2009) *Kwaliteitsborging Cultuurprofielscholen*. Bijeenkomst Expertgroep Cultuur en School, Vleuten, 14 april 2009. Steunpunt Cultuurprofielscholen

Groot, A.D. de (1975) *Methodologie*. Grondslagen van onderzoek en denken in de gedragswetenschappen. 8^e druk Mouton & Co. Den Haag

Hoogbergen, M., K. Hogeveen, m.m.v. K.Broekhof. (2003) *Cultuur maakt school*. Praktijk en toekomst van cultuurscholen in het voortgezet onderwijs. Sardes, Utrecht

Inspectie van het Onderwijs (2006) *Inspectietoezicht op scholen voor Voortgezet Onderwijs in 2006*. www.onderwijsinspectie.nl

Kwaliteitsring (2005) *Basisinformatie Kwaliteitszorg*. Brochure www.kwaliteitsring.nl

OCenW. (2004) *Regeling Cultuurprofielscholen voortgezet onderwijs 2004*. Gelekatern nummer 2, 28 januari 2004

Oomen, C., Donker, A. Grinten, M. van der, Haanstra, F. (2007) *Monitor cultuur-educatie voortgezet onderwijs. Meting 2007*, Oberon, Utrecht

Stake, R. (1975) *To Evaluate an Arts Program*. In: Stake, R. (red) *Evaluating the arts in education. A responsive approach*. Charles E. Merrill Publishing Company. Columbus, Ohio,

Steunpunt Cultuurprofielscholen (2008) *Documentatie Visitatie Cultuurprofielscholen*. Den Bosch. www.kpcgroep.nl/cultuurprofielscholen

Wolff, A. de. (2004) *Scholen leren van scholen in collegiale visitatie*. De Qvijver. Jg 5, no 4 www.isisq5.nl

Horsman, K. (2004) *Leren van elkaar: de praktijk van collegiale visitaties*. De Qvijver, jg 4, no 4.

Documentatie Cultuurprofielscholen: www.cultuurplein.nl; www.cultuurnetwerk.nl

Bijlagen

Bijlage Deel 1

1a Checklist ten behoeve van de interviews

1b Interviewleidraad voor de leerlingen

(Zelf)-evaluatie-instrument versie 17 september 2009

2a Resultaten van analyse algemene instrument

2b Resultaten van analyse van het instrument voor leerlingen

1a Checklist ten behoeve van de interviews.

Inhoudelijke invulling en/of omschrijving van de domeinen en indicatoren.	Kenmerken
BESCHRIJVING	
A Beleid, visie en doelen van de school.	
<i>1 De school heeft een visie op cultuureducatie.</i>	Aan welke kenmerken voldoet een school? Aan welke kenmerken moet een school tenminste voldoen?
Er is een duidelijke visie waar de meerwaarde voor leerlingen uit naar voren komt.	
1 De school heeft cultuureducatie als <i>centraal beleidspunt</i> voor de school(soort) breed of een enkele stroom geformuleerd (education through art)	<ul style="list-style-type: none"> - Cultuureducatie is onderdeel van het kwaliteitszorgbeleid - Beleid is gericht op profilering van de school - Beleid is gericht op samenwerking met culturele instellingen
2 De school heeft cultuureducatie bovendien als beleidspunt voor <i>een groep leerlingen</i> geformuleerd (talent / education to art)(indien de school hiervoor kiest) ⁶	<ul style="list-style-type: none"> - Beleid is gericht op ontwikkeling van een binnen –en/of buitenschools programma voor een specifieke groep geïnteresseerde leerlingen. - Beleid is gericht op talentontwikkeling van leerlingen -

<p>3 De school heeft een schriftelijk vastgelegde <i>visie</i> op cultuur-educatie die integraal onderdeel van het schoolwerkplan is</p>	<p>In het cultuurplan en/of schoolwerkplan is de <i>visie</i> beschreven ten aanzien van:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De omschrijving van het terrein van de cultuureducatie (kunst, cultuur, erfgoed, media) - Het theoretisch kader, onderwijs-concept of model voor de innovatie - De doelen van cultuureducatie: <ul style="list-style-type: none"> a. actief, receptief en/of reflectief; b. instrumenteel en/of intrinsiek; c. productgericht en/of procesgericht - De samenwerking met culturele instellingen
<p>4 De visie beschrijft de <i>meerwaarde</i> van het cultuurprofiel voor de ontwikkeling van alle <i>leerlingen</i> in de school(soort) of een enkele stroom</p>	<p>De meerwaarde van het cultuurprofiel voor <i>leerlingen</i> betreft</p> <ul style="list-style-type: none"> - Profilering met cultuurklas, muziek-klas, of kunstklas - Tegemoetkomen aan specifieke leerwensen van de leerlingen - Screening en selectie gericht op talentontwikkeling - Deelname aan extra-curriculaire activiteiten als orkesten, Creative Highschool etc.
<p>5 De visie beschrijft de <i>meerwaarde</i> van het cultuurprofiel voor het <i>onderwijsprogramma</i></p>	<p>De meerwaarde van het cultuurprofiel voor het <i>onderwijsprogramma</i> betreft:</p> <p>A zie de verdiepingsthema's Cultuur Leert Anders (2008): (alleen visitatiecie)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Leerlijn PO –VO 2 Cultuurklassen onderbouw 3 Onderbouw – bovenbouw 4 Beroepskolom 5 Culturele competenties 6 Media-educatie 7 Integratie in en curriculum 8 Onderwijsconcepten 9 Invoering Cultuureducatie 10 Organisatie structuur <p>B Overige thema's</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ontwikkeling van het port-folio - Ontwikkeling van het vak CKV

	- Ontwikkeling van de samenwerking met culturele instellingen
B Noodzakelijke Randvoorwaarden	
<i>1 Draagvlak: Visie en doelen worden gedragen en zijn in de praktijk herkenbaar.</i>	
Draagvlak moet minimaal aanwezig zijn bij het management en de docenten van de betrokken vakken en scholen moeten laten zien waar dit zich in de praktijk in uit	
1 Visie en doelen worden breed <i>gedragen</i> door het management, dat een portefeuille kunst en cultuur behartigt.	Het draagvlak onder het management blijkt uit beleid ten aanzien van <ul style="list-style-type: none"> - Beschrijving van visie en doelen, en de invulling hiervan - Het scheppen van de randvoorwaarden om doelen en de invulling hiervan te waarborgen - De ontwikkeling van een samenhangend onderwijsprogramma
2 Visie en doelen worden breed <i>gedragen</i> door docenten van de betrokken vakken	Het draagvlak onder docenten van betrokken vakken blijkt uit <ul style="list-style-type: none"> - Instemming met de visie, doelen, het onderwijsprogramma en de randvoorwaarden - Actieve rol en betrokkenheid bij de praktische invulling van het onderwijsprogramma
3 Visie en doelen worden breed <i>gedragen</i> door docenten van de overige vakken	Het draagvlak onder docenten van de overige vakken blijkt uit <ul style="list-style-type: none"> - Instemming met de visie, doelen, het onderwijsprogramma en de randvoorwaarden - Actieve rol en betrokkenheid bij de praktische invulling van het onderwijsprogramma
4 Visie en doelen worden aantoonbaar vertaald in <i>personeelsbeleid</i> ten aanzien van de coördinatie en organisatie van cultuureducatie	Het draagvlak blijkt uit personeelsbeleid dat voorziet in de aanstelling van een cultuurcoördinator, de invulling, de organisatie en facilitering van zijn/haar taken, intern en ten behoeve van de

	samenwerking met de culturele instellingen
5 Visie en doelen worden aantoonbaar vertaald in <i>deskundigheidsbevordering</i> – kennis en pedagogisch-didactische vaardigheden – om het <i>eigen vak</i> en <i>binnen vakoverstijgende projecten</i> te ontwikkelen, te vergroten of te borgen	Het draagvlak blijkt uit personeelsbeleid dat voorziet in faciliteiten voor scholing van vakdocenten op het gebied van cultuureducatie op het vakgebied en/of ten behoeve van vakoverstijgende projecten.
6 Visie en doelen worden aantoonbaar vertaald in <i>deskundigheidsbevordering</i> – kennis en pedagogisch-didactische vaardigheden – met betrekking tot het <i>andere vakken</i> en <i>binnen vakoverstijgende projecten</i> te ontwikkelen, te vergroten of te borgen	Het draagvlak blijkt uit personeelsbeleid dat voorziet in faciliteiten voor scholing op het gebied van cultuureducatie en/of ten behoeve van vakoverstijgende projecten voor docenten op andere vakgebieden
7 Visie en doelen zijn herkenbaar in het <i>pedagogisch didactisch handelen</i>	[Dit betreft de observatie van een praktijksituatie naar keuze van de commissie, met de invulling van bv een speerpunt van het beleid!]
8 Visie en doelen worden breed gedragen door management en docenten en worden aantoonbaar vertaald in <i>financieel beleid</i>	Het draagvlak blijkt uit financieel beleid, dat voorziet in een begroting voor cultuureducatie, een structureel budget en daarnaast financiering uit overige bronnen als de cultuurkaart, subsidies en/of sponsoring
9 Visie en doelen worden breed gedragen door management en docenten en worden aantoonbaar vertaald in gebruik van ruimtes en overige <i>faciliteiten</i>	Het draagvlak blijkt uit beleid dat voorziet in faciliteiten als materiële en ruimtelijke voorzieningen
C Activiteiten	
3 Cultuureducatie is in een samenhangend curriculum of cultureel leerplan opgenomen. *	
1 Inrichting programma 1. Cultuureducatie heeft een duidelijke plaats in een goed ontwikkeld curriculum voor de kunstvakken	Het programma omvat - Een doorlopende leerlijn op de kunstvakgebieden (beeldend, muziek, theater, drama, dans, audiovi-

	<p>sueel, literatuur en CKV)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het kunstdossier en/of het leerling portfolio - Invulling van een of meer verdiepingsthema's: zie 1.5
<p>2 Inrichting programma 2. Cultuureducatie heeft een duidelijke plaats in een goed ontwikkeld curriculum voor het merendeel van de overige vakken</p>	<p>Het programma omvat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Een doorlopende leerlijn op het gebied van cultureel erfgoed, media-educatie en andere vakken - Bijdragen aan het kunstdossier en/of het leerling portfolio - Bijdragen aan de invulling van een of meer verdiepingsthema's: zie 1.5
<p>3 Inrichting programma 2 Er is een samenhangend programma van kunstvakken en niet-kunstvakken: Cultuureducatie vertoont <i>horizontale</i> verbindingen binnen het curriculum van de school</p>	<p>Het programma omvat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Samenhang tussen vakgebieden per leerjaar - Samenhang tussen vakgebieden per opleidingsniveau
<p>4 Inrichting programma 2 Er is een samenhangend programma van kunstvakken en niet-kunstvakken: Cultuureducatie vertoont <i>verticale</i> verbindingen binnen het curriculum van de school</p>	<p>Het programma omvat een doorgaande leerlijn in de samenhang tussen vakgebieden per opleidingsniveau</p>
<p>5 Inrichting programma 2 Er is een <i>doorgaande leerlijn</i> in het curriculum in onderbouw en/of bovenbouw</p>	<p>Het programma omvat een doorgaande leerlijn van primair onderwijs naar voortgezet en vervolgonderwijs.</p>
<p>6 Inrichting programma 2 Horizontale en verticale verbinden zijn zichtbaar in het cultureel <i>portfolio</i></p>	<p>In het cultureel portfolio blijkt de samenhang tussen vakgebieden per leerjaar en/of opleidingsniveau en een doorgaande leerlijn</p>
<p>7 Inrichting programma 3. Cultuureducatie heeft een duidelijke plaats in een goed ontwikkeld plan voor activiteiten buiten het curriculum</p>	<p>Het programma omvat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Een plan en de uitvoering van extracurriculaire activiteiten op het gebied van de kunsten, cultureel erfgoed, media-educatie en andere vakken - Bijdragen aan het kunstdossier en/of het leerling portfolio

	- Bijdragen aan de invulling van een of meer verdiepingsthema's: zie 1.5
8 In het curriculum is aandacht voor <i>multiculturele aspecten</i> van kunst en cultuur in de Nederlandse samenleving	Multiculturele aspecten blijken uit ...
9 In het curriculum is aandacht voor aspecten van <i>internationale</i> kunst en cultuur	Internationale aspecten blijken uit ....
10 Leerlingen zijn actief betrokken bij de ontwikkeling en <i>uitvoering</i> van het activiteitenprogramma	De actieve betrokkenheid van de leerlingen blijkt uit: - wensen en ideeën brengen zij in bij de voorbereiding en uitvoering van het programma - actieve deelname en uitvoering van concrete taken bij de voorbereiding en uitvoering
5 De school heeft relaties met culturele organisaties	
Bij de voorbereiding en uitvoering zijn de volgende culturele partners betrokken bij de cultuurprofiel school als informatiebron en/of als samenwerkingspartner	Zie de indeling over activiteiten in de samenwerking: a. informatie verschaffen; b. incidentele samenwerking en/of c. structurele samenwerking d. anders
☐ Centrum voor de kunsten (muziek- en dansschool, theaterschool, creativiteitscentrum voor beeldende kunst) ☐ Musea ☐ Science centra ☐ Theater/theatergezelschappen ☐ Kunstonderwijs mbo ☐ Kunstvakonderwijs hbo ☐ Individuele kunstenaars ☐ Erfgoedinstellingen ☐ Filmhuizen/bioscopen ☐ Bibliotheek ☐ Archieven ☐ (Regionale) steunpuntinstellingen ☐ Anders, namelijk	

<p>6 De school draagt het cultuurprofiel uit in interne en externe communicatie</p>	<p>De school draagt het cultuurprofiel met diverse middelen als</p> <ul style="list-style-type: none"> - teambijeenkomsten - workshops - website - presentaties - publicaties - rondleidingen in de school
<p>BEOORDELING</p>	
<p>4 De school heeft aandacht voor evaluatie en ontwikkeling.</p>	
<p>De ontwikkeling van cultuureducatie wordt systematisch onderzocht en en over meerdere leerjaren in beeld gebracht.</p>	
<p>1 Proces en voortgang van cultuureducatie worden door middel van evaluatie in beeld gebracht</p>	<p>Gedurende het schooljaar wordt, uitgaande van de plannen, de uitvoering van de activiteiten systematisch geëvalueerd. Dit leidt tot (eventuele) bijstelling van plannen en activiteiten.</p>
<p>2 Kwaliteit van cultuureducatie wordt door middel van evaluatie in beeld gebracht</p>	<p>Gedurende het schooljaar worden, uitgaande van de plannen, de resultaten systematisch geëvalueerd. Dit leidt tot (eventuele) bijstelling van plannen en activiteiten.</p>
<p>3 Teamleden - (Vak)docenten, (mid-den)management en onder-steuners - wordt betrokken bij de evaluatie</p>	<p>Alle (direct betrokken) teamleden leveren een concrete bijdrage aan de voorbereiding en/of uitvoering van evaluatie</p>
<p>4 Leerlingen worden betrokken bij de evaluatie *</p>	<p>Alle (direct betrokken) leerlingen leveren een concrete bijdrage aan de voorbereiding en/of uitvoering van evaluatie</p>
<p>5 Ouders worden betrokken bij de evaluatie</p>	<p>Alle (direct betrokken) ouders leveren een concrete bijdrage aan de voorbereiding en/of uitvoering van evaluatie</p>
<p>6 Samenwerkingspartners worden betrokken bij de evaluatie</p>	<p>Alle (direct betrokken) samenwerkingspartners leveren een concrete bijdrage aan de voorbereiding en/of uitvoering van evaluatie</p>
<p>7 De uitkomsten van de evaluatie</p>	<p>De evaluatie van de cultuureducatie is</p>

worden benut voor bijstellingen	een onderdeel van de kwaliteitszorg, waarin de school voortdurend blijft werken aan de verbetering van de kwaliteit.
---------------------------------	--

1b Interviewleidraad voor leerlingen van de school bij de Visitatie CultuurProfielScholen

	<p>Een checklist met vragen voor de leerlingen van de school die wordt bezocht bij de Visitatie voor CultuurProfielScholen</p> <p>Welke onderwerpen en vragen vindt je het belangrijkste?</p> <p>Welke zijn het minst belangrijk? Wat wil je toevoegen?</p>
	Deelnemers
1	Op welke opleiding zitten de leerlingen die worden geraadpleegd, en in welk leerjaar?
	De informatie van leerlingen van de school over het aanbod in het onderwijsprogramma:
2	<p>Kunstvak(ken): bv. beeldend, muziek, theater, drama, dans, audiovisueel, literatuur en CKV</p> <ul style="list-style-type: none"> - Welk kunstzinnig vak volgen de leerlingen? - Aan welke speciale culturele activiteiten nemen de leerlingen deel?
3	<p>Andere vakken:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Voeren de leerlingen kunstzinnige of culturele activiteiten uit bij de andere vakken? - Welke activiteiten vinden de leerlingen belangrijk?
4	<p>Kunstvak(ken) samen met andere vakken</p> <ul style="list-style-type: none"> - Neem de leerlingen deel aan activiteiten, bijvoorbeeld in projecten, waarin aandacht wordt besteed aan onderwerpen uit de andere vakken én aan kunst en cultuur? - Welke activiteiten vinden de leerlingen belangrijk?
5	<p>Programma's met activiteiten buiten de vaste lesuren:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Neem de leerlingen deel aan activiteiten in vrije uren onder schooltijd of na schooltijd? - Welke activiteiten vinden de leerlingen belangrijk?
6	<p>Een lijn in het programma:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vind de leerlingen dat de activiteiten goed aansluiten bij de programma's, die zij het vorige jaar hebben gevolgd?
7	<p>Portfolio</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hebben de leerlingen eigen werk in een portfolio opgenomen? - Welke werk hebben leerlingen in een portfolio opgenomen?
8	<p>Culturele achtergronden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wordt er aandacht besteed aan de kunsten uit verschillende landen en culturen? - Welke activiteiten vinden de leerlingen belangrijk?

9	<p>Speciale projecten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wordt op de school gewerkt met een programma voor het ontwikkelen van talenten? - Worden op de school programma's geboden op verzoek van de leerlingen? - Welke activiteiten vinden de leerlingen belangrijk?
10	<p>Inspraak en actieve bijdragen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hebben leerlingen inspraak bij de voorbereiding van een programma, project of andere activiteit? - Voeren leerlingen ook zelf taken uit bij de voorbereiding en uitvoering van een programma, project of andere activiteiten binnen of buiten de school? - Nemen leerlingen deel aan de evaluatie van de activiteiten? - Welke activiteiten vinden de leerlingen belangrijk?

2 (Zelf-)evaluatie-instrument versie 17 september 2009:

2a Resultaten van analyse algemene instrument

Scores voor domeinen, aspecten, indicatoren en kenmerken;

- Spreiding per visitatie
- Absolute score visitatieteam
- Spreiding

(Zelf)evaluatie-instrument CultuurprofielScholen

Ten behoeve van de (zelf)beoordeling van de scholen voor het lidmaatschap van de Vereniging CultuurProfielScholen. Voor leerling is er een afzonderlijk (zelf-)evaluatieformulier.

	Spreiding scores visitatie 1, 2 en 3			Scores visitatieteam			Spreiding team	
	Ldn	Ldn	Ldn	Team scr	Team scr	Team scr		
<u>DOMEIN BELEID</u>	Spr	Spr	Spr	Tot	Tot	Tot	SprT	Vershil versie 1709
Aspect Cultuureducatie centraal beleidspunt, 3 indicatoren	1	2	3	1	2	3		
1	De school heeft de ontwikkeling van cultuureducatie als <i>centraal beleidspunt</i> voor de school(soort) breed of een enkele stroom gefor-							

	met aantekening talentontwikkeling	schools programma voor een groep geïnteresseerde of getalenteerde leerlingen.																		
	F V2 voor scholen met aantekening talentontwikkeling	b. Beleid is gericht op ontwikkeling van een buitenschools programma voor een groep geïnteresseerde of getalenteerde leerlingen.	0	1	1	-	2	-	-											V
DOMEIN VISIE EN DOELEN																				
Aspect Schoolplan, 1 indicator																				
4		De school heeft <i>de visie</i> op cultuureducatie beschreven als integraal onderdeel van het schoolplan:																		
V3		a. de omschrijving van het terrein van de cultuureducatie: uitgangspunten, onderwijsconcept, doelen, onderwijsprogramma curriculum, randvoorwaarden en evaluatie ⁷ .	2	0,5	0	2	3	3	1											X = idem

⁷ De doelen van cultuureducatie te onderscheiden in: # actief, receptief en/of reflectief; # instrumenteel en/of intrinsiek; # productgericht en/of procesgericht

V3	b. de visie op samenwerking met culturele partners.	1	0,5	1	2	3	2	1	X
Aspect Meerwaarde onderwijsprogramma,									
3 indicatoren									
5	De visie beschrijft <i>de meerwaarde van het onderwijsprogramma</i> voor de ontwikkeling van <i>alle leerlingen</i> in de school(soort) of een enkele stroom. De meerwaarde van het programma voor <i>leerlingen</i> betreft onder andere:	0	1	0	3	3	3	0	V
V2	a. aanbod met cultuurklas, muziekklas of kunstklas.	3	1	-	0	3	2	2	V
V2	b. aanbod en deelname aan activiteiten als orkesten, Creative Highschool, etc.								
6	De visie beschrijft <i>de meerwaarde van het onderwijsprogramma</i> voor de ontwikkeling van <i>een groep geïnteresseerde leerlingen</i> in de								

DOMEIN RANDVOORWAARDEN												
Aspect Draagvlak, professionalisering en werving, 4 indicatoren												
8	Visie en doelen worden breed gedragen door:											
		V2	a. het management.	1	0	1	3	3	3	0		X
		V2	b. de docenten van de kunstvakken.	0	0	0	3	3	3	0		X
		V2	c. de docenten van de overige vakken.	1	1	1	3	2,5	3	0,5		X
9		Visie en doelen worden aantoonbaar vertaald in mogelijkheden voor <i>deskundigheidsbevordering</i> – kennis en pedagogisch-didactische vaardigheden – met betrekking tot het <i>andere vakken</i> en <i>binnen vakke overstijgende projecten</i> te ontwikkelen, te vergroten of te waarborgen. De deskundigheidsbevordering voorziet in faciliteiten:										

	V2	a. voor scholing van vakdocenten op het gebied van cultuureducatie op het vakgebied.	1	1	0	3	2,5	-	-	-	X	
	V2	b. ten behoeve van vakoverstijgende projecten (kennis/inzicht; attitude; pedagogisch-didactische vaardigheden).	0	1	1	2	2,5	-	-	-	X	
10		Visie en doelen worden aantoonbaar vertaald in mogelijkheden voor <i>deskundigheidsbevordering</i> – kennis en pedagogisch-didactische vaardigheden – voor docenten van <i>andere vakken om het eigen vak en vakoverstijgende projecten</i> te ontwikkelen, te vergroten of te waarborgen. De deskundigheidsbevordering voorziet in faciliteiten:										
	V2	a. voor scholing van	0	0,5	-	2	2	-	-	-	X	

Aspecten Organisatorische, materiële en financiële randvoorwaarden																					
4 indicatoren																					
12	Visie en doelen worden aantoonbaar vertaald in randvoorwaarden voor de <i>coördinatie en organisatie</i> van cultuureducatie. Het beleid voorziet in:																				
		V3	0	0	0	3	3	3	3	3	0	0									X
13	Visie en doelen worden aantoonbaar vertaald in de benodigde faciliteiten. Het beleid voorziet in faciliteiten als:																				
		V3	1	1	0	2,5	3	3	3	3	0,5	0									X
	V3	1	-	1	-	3	3	2,5	3	-	-										X

(Zelf)evaluatie-instrument leerlingen Cultuurprofielscholen

2b Resultaten van analyse van het instrument voor leerlingen

De (zelf)beoordeling door de leerlingen van de scholen voor het lidmaatschap van de Vereniging CultuurProfielScholen.

	Domein Randvoorwaarden	spreiding				Scores lIng				Tot
		Ldn		Spr		scr		T		
		Ldn	Spr	Ldn	Spr	scr	T	scr	T	
1	Aspecten Organisatie, materiële faciliteiten en financiën, 2 indicatoren	1	2	2	2	3				
	De organisatie van de culturele activiteiten zijn voor leerlingen in de praktijk goed geregeld.									
	V2 a. Bij de planning en uitvoering wordt rekening gehouden met de mogelijkheden van leerlingen.	1	0	-	2,5	3	-			-
2	V2 b. Bij de invulling van het rooster wordt rekening gehouden met de mogelijkheden van leerlingen.	0	0	3	2	2	3			1
	De inrichting van de school biedt voor de leerlingen noodzakelijke voorzieningen. Er zijn voorzieningen voor cultuureducatie:									
	V2 a. materieel: beschikbaarheid van materialen en instrumenten.	1	1	0	2,5	2,5	3			0,5
	V2 b. ruimtelijk: beschikbaarheid van lokalen en ruimten.	1	0	1	2,5	3	2,5			0,5

Domein Curriculum										
Aspecten Cultuureducatie in extra onderwijsaanbod kunstzinnige en culturele activiteiten, 8 indicatoren										
3		Er is extra aanbod op het gebied van de kunstvakken en in de andere vakken of vakgebieden <i>binnen</i> het verplichte programma.								
V2	a.	Leerlingen kunnen een kunstvak kiezen als eindexamenvak.	-	1	0	-	0	0	0	-
V2	b.	Voor de leerlingen zijn systematisch culturele activiteiten opgenomen in de kunstvakken en in het programma van de andere vakken.	1	0	0	2,5	2,5	2	0,5	
V2	c.	De leerlingen nemen deel aan projecten, waarin kunstvakken en andere vakken worden gecombineerd.	0	0	-	3	3	-	-	
4		Er zijn voor leerlingen programma's met culturele activiteiten <i>buiten</i> het verplichte programma. De leerlingen kunnen deelnemen aan activiteiten:								
V2	a.	in de vrije uren onder schooltijd.	1	1	-	2,5	2,5	-	-	
V2	b.	in de vrije tijd na schooltijd.	1	0	0	1,5	3	3	1,5	
5		De docenten stimuleren en ondersteunen de leerlingen.								
V2	a.	Docenten stimuleren de culturele activiteiten van de leerlingen.	0	0	0	3	3	3	0	
V2	b.	Docenten bieden in het lesprogramma mogelijkheden voor compensatie bijvoorbeeld met vrijstellingen.	-	0	1	-	2	-	-	
6		Er is een doorlopende leerlijn in het programma voor de kunstvakken en de kunstklas.								
V2	a.	Er is een opbouw in het programma en de moeilijkheidsgraag	1	0		2,5	3	3	0,5	

V2	b. Leerlingen nemen actief deel aan de voorbereiding en uitvoering van het programma, project of evenement.	1	0	1	2,5	3	-	-
----	---	---	---	---	-----	---	---	---

Bijlage Deel 2

De eindversie van het (zelf)evaluatie-instrument van 11 december 2009:

De versie van 17 september is aangepast door de leden van de Visitatiecommissie en het visitatieteam op grond van de praktijkervaringen tijdens de visitaties. Deze aanpassing was geen onderdeel van het onderzoek.

- a Visitatie Cultuurprofielscholen
- b Model checklist visitatie Cultuurprofielscholen
- c (Zelf)evaluatie-instrument Cultuurprofielscholen
- d (Zelf)evaluatie-instrument leerlingen Cultuurprofielscholen

a Visitatie Cultuurprofielscholen

Kwaliteitszorg

Kwaliteitszorg is een continu proces. Dit betekent dat de school permanent bezig is met verbeteringen en dat zowel management alsook docenten zich bewust zijn van wat onder onderwijskwaliteit wordt verstaan. De toetsingsprocedure is hierop afgestemd. Dit is namelijk een cyclisch proces: de toetsers, die immers het keurmerk afgeeft, moet er van op aan kunnen dat de school blijft werken aan kwaliteit.

Primair uitgangspunt bij het visiteren van de school is een integrale benaderingswijze van de kwaliteitsaspecten. Daarbij wordt niet alleen gekeken naar het onderwijsproces zelf, maar ook naar de middelen en functionarissen zoals het bestuur, management en de diensten die het onderwijsproces ondersteuning bieden. Tenslotte is de kwaliteit van het onderwijsproces in belangrijke mate afhankelijk van de kwaliteit van het management en de ondersteunende processen.

Een tweede uitgangspunt in de aanpak is dat de school zelf verantwoordelijk is voor de ontwikkeling en de kwaliteit en voor de borging ervan, en die verantwoordelijkheid ook moet (kunnen) dragen. Scholen zijn thans, zo is het afgelopen jaar gebleken, bezig de kwaliteitszorg verder aan te scherpen. Hoewel we terdege beseffen dat van de op termijn wenselijke situatie niet in alle gevallen sprake zal zijn, willen we wel samen met de school duidelijk de ontwikkeling naar een samenhangend kwaliteitssysteem, waarin die eigen verantwoordelijkheid van de school steeds verder toeneemt, in gang zetten. Een essentieel punt in onze benadering bij het beoordelen van scholen is dat kwaliteitszorg iets is wat je niet één keer per vier jaar op orde

moet hebben omdat het dan getoetst wordt. Kwaliteitszorg is een proces dat veel tijd en mankracht vraagt en daarom voortdurend om aandacht vraagt.

In het kwaliteitskader zijn de indicatoren opgenomen die van belang zijn voor de beoordeling en de borging van de kwaliteit van de cultuurprofielschool. Deze indicatoren geven aan of de kwaliteit op de verschillende punten wordt gerealiseerd of dat er op onderdelen bijsturing/verdere ontwikkeling nodig is.

Hierbij worden indicatoren uit de volgende domeinen opgenomen:

- beleid;
- visie en doelen;
- randvoorwaarden;
- curriculum;
- samenwerking;
- kwaliteitszorg/evaluatie.

Voor de meting of toetsing van de indicatoren is een visitatieteam nodig.

Naast de keuze van de school om het cultuurprofiel schoolbreed of in een schoolstroom vorm te geven en kunst en cultuur te integreren in het curriculum, kan de school zich bovendien richten op talentontwikkeling. Zij biedt de leerlingen de keuze zich voor te bereiden op een specifieke beroepsuitoefening in een van de culturele sectoren. Deze school concentreert zich op individuele talentontwikkeling van leerlingen. Hiervoor worden in de onderbouw aparte programma's ontwikkeld op het gebied van (facetten van) kunst en cultuur. Net als bij de sport is daar in de lessentabel extra ruimte voor gecreëerd. Ook is er in vele gevallen een structurele samenwerking met een vervolgopleiding. Indien een school zich hiermee profileert kan dat leiden tot een aantekening op het keurmerk Cultuurprofielscholen.

Visitatie

Uitgangspunt voor kwaliteitsbewaking van het keurmerk is onderlinge, collegiale visitatie.

De visitatiecommissie beoordeelt:

- scholen die te kennen hebben gegeven lid te willen worden van de Vereniging CultuurProfielScholen;
- leden van de Vereniging een maal per vier jaar. Hiertoe wordt een roulatieschema vastgesteld;
- scholen in overige situaties waarbij de Vereniging de visitatiecommissie hierom verzoekt.

1 Voor elk van bovengenoemde situaties wordt een visitatieteam samengesteld. Dit visitatieteam bestaat telkens uit een vertegenwoordiging van twee lid-scholen en kent daarnaast twee vaste leden.

- De eerste lid-school heeft een profiel dat een directe relatie heeft met het profiel van de te visiteren school. De vertegenwoordiging bestaat uit een schoolleider of een kunst-/cultuurcoördinator en twee leerlingen.
- De twee lid-school kan een ander profiel hebben dan het profiel van de te visiteren school. De vertegenwoordiging bestaat uit een schoolleider of een kunst-/cultuurcoördinator (de andere keuze dan gemaakte keuze bij eerste lid-school).
- Daarnaast kent het visitatieteam twee vaste leden, de voorzitter en secretaris. Beiden bewaken het kwaliteitsniveau en de procedure. De voorzitter stuurt de procesgang. De secretaris stelt het rapport op.

2 Voorafgaande aan de visitatie wordt documentenonderzoek gedaan, waaruit gespreks- en aandachtspunten voor de visitatie voortkomen. Hiervoor worden de volgende stukken bestudeerd: het door de school ingevulde zelfevaluatie-instrument (de score en de toelichting bij elke score) zelfevaluatie-instrument voor leerlingen (de score en de toelichting bij elke score), het cultuurbeleidsplan, de schoolgids (inclusief uren tabellen), flyer(s) voor open dagen en ander kunst en cultuur-pr-materiaal, programma-afspraken met niet kunstvakken, het jaarverslag (waaronder het personeelsbeleid en de financiële ruimte voor cultuurbeleid), het inspectierapport, informatiebronnen over de samenwerking met

externe partners⁸ en de evaluatie en ontwikkeling van het kunst- en cultuurbeleid als onderdeel van een kwaliteitszorgsysteem. Ook wordt de website van de school bekeken.

3 De dag waarop de visitatie plaatsvindt, heeft de volgende structuur.

- Leerlingen uit het visitatieteam gaan meteen samen met leerlingen van de school op onderzoek uit: laten zich informeren, bezoeken lessen, gaan in gesprek met andere leerlingen en docenten, etc.

De leerlingen uit het visitatieteam nemen enkel deel aan het visitatieteam-gesprek met leerlingen en het 'interne' evaluatiegesprek van het visitatieteam. Hun rol tijdens het eindgesprek is afhankelijk van de situatie.

- Gesprek met de schoolleider (met kunst en cultuur in portefeuille) en de cultuurcoördinator.
- Lessenbezoek.
- Gesprek met kunstdocenten, niet-kunstdocenten waarmee samen wordt gewerkt in projecten en dergelijke en eventueel externe culturele partner(s).
- Gesprek met leerlingen. Aan dit gesprek nemen ook de leerlingen uit het visitatieteam deel.
- 'Intern' evaluatiegesprek van het visitatieteam. Aan dit gesprek nemen ook de leerlingen uit het visitatieteam deel.
- Eindgesprek met de schoolleider en de cultuurcoördinator: een terugkoppeling op hoofdlijnen.

Het visitatieteam benoemt hierbij haar constatering en komt tot een voorlopig advies. De bezoekende school krijgt tijdens deze terugkoppeling de gelegenheid om onvolkomenheden in de rapportage aan te geven en om op het geheel te reageren. Vervolgens formuleert het visitatieteam zijn definitief advies aan de visitatiecommissie: positief of negatief, eventueel aangevuld met verbetermogelijkheden. Indien, naar het oordeel van het visitatieteam, een school zich bovendien zodanig profileert dat er van een expertsituatie sprake is, leidt dit tot een aantekening op het keurmerk Cultuurprofielscholen. Daarnaast bestaat de mogelijkheid voor scholen die bovendien zich profileren op talentontwikkeling de aantekening te krijgen van school voor talentontwikkeling.

---

⁸ Er kunnen redenen zijn om vooraf contact met een externe partner op te nemen om nadere informatie in te winnen over de samenwerking.

De visitatiecommissie besluit vervolgens het keurmerk al dan niet toe te kennen of bij verlenging al of niet te verlengen.

Wanneer blijkt dat een school voldoet aan de beoordelingscriteria, ontvangt zij een keurmerk voor vier jaar. Na deze vier jaar wordt de visitatie herhaald om recht te houden op het keurmerk.

- 4 Wanneer de visitatiecommissie het keurmerk niet verleent of niet verlengt, ontvangt de school aanbevelingen voor verbeteringen.

De visitatiecommissie geeft het keurmerk af en houdt toezicht op de procedures. Bovendien houdt zij een register bij van gecertificeerde scholen.

Als uitgangspunt wordt door de Vereniging geen honorarium en/of reiskostenvergoeding beschikbaar gesteld, uitgezonderd voor de twee vaste leden. De cultuurcoördinator en de leerlingen ontvangen een kleine blijk van waardering. De Vereniging kan anders beslissen.

De visitatiecommissie bestaat uit drie leden: één bestuurslid en de twee vaste leden van de visitatieteams.

Werkwijze visitatie en criteria

Voor de eindanalyse beschikt het visitatieteam over de volgende informatie:

- ingevulde zelfevaluatie-instrument (scores én toelichting op de scores). Zonder toelichting op de scores (eigen oordeel/inschatting) kan de visitatie niet plaatsvinden;
- ingevuld zelfevaluatie-instrument voor leerlingen (scores én toelichting op de scores). Zonder toelichting op de scores (eigen oordeel/inschatting) kan de visitatie niet plaatsvinden;
- gesprek met een vertegenwoordiger van het schoolmanagement, de cultuurcoördinator, tenminste twee kunstvakdocenten, tenminste twee niet-kunstvakdocenten, eventueel een externe culturele partner;
- gesprek met minimaal drie leerlingen van de school;
- het cultuurbeleidsplan;
- de schoolgids (incl. urentabel);
- het jaarverslag (waaronder het personeelsbeleid en de financiële ruimte voor cultuurbeleid), urentabellen;
- flyer(s) voor open dagen en ander kunst en cultuur-pr-materiaal;
- programma-afspraken met kunstvakken en niet-kunstvakken;
- het inspectierapport;
- informatiebronnen over de samenwerking met externe partners;
- evaluatie en ontwikkeling van het kunst- en cultuurbeleid als onderdeel van een kwaliteitssystem;
- de website;
- eventueel andere bronnen.

Hoewel deze informatie in eerste instantie een stand van zaken zal weergeven, zal uit deze informatie ook moeten blijken dat de ontwikkeling tot cultuurprofielschool een permanent proces is.

Op grond van opgedane ervaringen met de beoordelingen van scholen en uit gesprekken met experts blijkt een aantal indicatoren van essentieel belang voor de beoordeling. Voor elk van deze indicatoren is een score 3 noodzakelijk; zij vormen immers de ‘drempel’ voor het keurmerk.

Het betreft de volgende indicatoren.

Domein Beleid

- Indicator 1: De school heeft de ontwikkeling van cultuureducatie als *centraal beleidspunt* voor de school(soort) breed of een enkele stroom geformuleerd (bijvoorbeeld cultuurklas).

Domein Visie en doelen

- Indicator 3: De school heeft *de visie* op cultuureducatie *beschreven* als integraal onderdeel van het schoolplan:
  - a. de omschrijving van het terrein van de cultuureducatie: uitgangspunten, onderwijsconcept, doelen, onderwijsprogramma curriculum, randvoorwaarden en evaluatie.
  - b. de visie op samenwerking met culturele partners.
- Indicator 4: De school heeft de visie op cultuureducatie *vertaald in uitvoering* van het schoolplan:
  - a. op het terrein van de cultuureducatie: uitgangspunten, onderwijsconcept, doelen, onderwijsprogramma curriculum, randvoorwaarden en evaluatie.
  - b. bij de samenwerking met culturele partners.
- Indicator 5: De visie beschrijft *de meerwaarde van het onderwijsprogramma* voor de ontwikkeling van *alle leerlingen* in de school(soort) breed of in een enkele stroom.

Domein Randvoorwaarden

- Indicator 11: Visie en doelen worden aantoonbaar vertaald in randvoorwaarden voor de *coördinatie en organisatie* van cultuureducatie. Het beleid voorziet in:
  - a. de aanstelling van een cultuurcoördinator.
  - b. de invulling, de organisatie en formatie ten behoeve van zijn/haar taken
    - intern - en ten behoeve van de samenwerking met de culturele instellingen.
- Indicator 12: Visie en doelen worden aantoonbaar vertaald in *financieel beleid*. Het financiële beleid voorziet in:
  - a. een begroting voor cultuureducatie.
  - b. een structureel budget.
  - c. financiering uit overige bronnen als de cultuurkaart, subsidies en/of sponsoring.

Domein Curriculum

- Indicator 15: Cultuureducatie heeft een duidelijke plaats in het verplichte en uitgewerkte curriculum voor de verschillende vakken of vakgebieden. Het aanbod cultuureducatie omvat bijdragen aan het curriculum op de kunstvakgebiede-

den / eindexamenvakken zoals beeldend, en/of muziek, theater, drama, dans, audiovisueel, literatuur en/of CKV.

Domein Samenwerking

- Indicator 22: De school heeft structurele samenwerkingsrelaties met een of meer culturele partners. Deze structurele samenwerking komt tot uitdrukking in gezamenlijke activiteiten die bijdragen aan het programma cultuureducatie.
- Indicator 26: De school draagt het cultuurprofiel uit in de *interne communicatie* binnen de school. De school draagt het cultuurprofiel intern uit met diverse middelen als (minimaal één van de volgende):
  - a. themabijeenkomsten en presentaties.
  - b. publicaties.
- Indicator 27: De school draagt het cultuurprofiel in de *externe communicatie* uit binnen de wijk en/of de stad en/of de regio. De school draagt het cultuurprofiel extern uit met diverse middelen zoals (minimaal een van de volgende):
  - a. website.
  - b. publicaties.
  - c. open dagen.

Domein Kwaliteitszorg/evaluatie

- Indicator 28: Beleid en praktijk van cultuureducatie worden systematisch geëvalueerd met de volgende betrokkenen (minimaal drie van de volgende):
  - a. management.
  - b. docenten.
  - c. leerlingen.
  - d. ouders.
  - e. samenwerkingspartners.

Toelichting op de scoring op (deel-)indicatoren zoals gebruikt in het instrument:

- V3 Verplichte (deel-)indicator en voor lidmaatschap is beoordeling 3 een vereiste. Verplichte (deel-)indicator en voor lidmaatschap is beoordeling 3 in principe een vereiste. Bij visitatie zal echter het totaalbeeld van de scores uiteindelijk doorslaggevend zijn.
- V2 Verplichte (deel-)indicator en voor lidmaatschap is beoordeling 2 of 3 een vereiste.
- F Facultatieve (deel-)indicator.

Toelichting op de vierpuntsschaal zoals gebruikt in het instrument:

- 0 Helemaal niet aanwezig
- 1 Het is in voorbereiding
- 2 Het is in uitvoering, maar voor verbetering vatbaar
- 3 Er wordt aan voldaan

b Model checklist visitatie Cultuurprofiel scholen

Schema: Domeinen, aspecten en indicatoren Visitatie Cultuurprofiel scholen

Domein Beleid Cultuureducatie					
Aspect Cultuureducatie centraal beleidspunt					
Indicator 1. → centraal beleidspunt					
2. → getalenteerde leerlingen					
Domein Visie en doelen					
Aspect a. Schoolplan					
3. → Visie beschreven in schoolplan				4. → Visie vertaald in cultuureducatie	
Aspect b. Meerwaarde onderwijsprogramma					
5. → meerwaarde voor alle leerlingen				6. → meerwaarde voor getalenteerde leerlingen	
Domein Randvoorwaarden					
Aspect a. Draagvlak, professionalisering en werving			Aspect b. Organisatorische, materiële en financiële randvoorwaarden		
7. → <i>Draagvlak</i> -management -kunstvakdocenten -niet-kunstvakdocenten	8, 9. → <i>Deskundigheidsbevordering</i> -vakgebied - vakoverstijgend	10. → <i>Werving/selectie</i> -kunstvakdocenten -niet-kunstvakdocenten	11. → <i>Coördinatie en organisatie</i> -coördinator -taken/samenwerking	12, 13. → <i>Financiën, Faciliteiten</i>	14. → <i>Organisatie, planning, roostering, logistiek, etc.</i>
Domein Curriculum					
Aspect a. Cultuureducatie in extra onderwijsaanbod CKV, kunstvakken, overige vakken doelen, inhoud, werkvormen, organisatie, evaluatie					
15. → binnen verplicht curriculum kunstvakken/overige vakken				16. → buitenschoolse activiteiten	

17. → culturele verschillen	
18. → betrokkenheid leerlingen bij ontwikkeling, vormgeving en uitvoering	
19. → uitvoering sluit aan bij mogelijkheden van leerlingen	
Aspect b. Samenhang in het onderwijsprogramma → curriculum kunstvakken <> CKV <> en overige vakken	
20. → <i>Samenhang vakken, projecten, leerlijn <u>horizontaal en verticaal</u></i> → per leerjaar → opeenvolgende leerjaren → vervolgopleidingen	21. → <i>Samenhang vakken, projecten, leerlijn <u>in portfolio</u></i> → per leerjaar → opeenvolgende leerjaren → vervolgopleidingen
Domein Samenwerking	
Aspect a. Structurele samenwerking met culturele partners en onderwijs	
22. → Relaties met culturele partners	
23. → Relaties met onderwijsinstellingen	
24. → Samenwerking partners <i><u>binnen</u> reguliere onderwijstijd</i> Informatie, incidenteel, structureel	25. → Samenwerking partners <i><u>buiten</u> reguliere onderwijstijd</i> Informatie, incidenteel, structureel
Aspect b. Communicatie	
26. → <i>Intern</i> (themabijeenkomsten, studiedagen, presentaties, publicaties etc.)	27. → <i>Extern</i> culturele veld (website, presentaties, publicaties, rondleidingen etc.)
Domein Kwaliteitszorg/evaluatie	
Aspect Ontwikkeling	
28. → <i>Evaluatie met betrokkenen: uitwerking/uitvoering/bijstelling</i>	29. → <i>Bijstelling van het programma</i> Verbetering kwaliteit

c (Zelf)evaluatie-instrument CultuurprofielScholen

Ten behoeve van de (zelf)beoordeling van de scholen voor het lidmaatschap van de Vereniging CultuurProfielScholen. Voor leerling is er een afzonderlijk (zelf-)evaluatieformulier.

I Gegevens van de school

Naam van de school:

Adres en plaats van de school:

BRIN-nummer van de school:

Webadres van de school:

Naam contactpersoon:

Functie van de contactpersoon:

Telefoonnummer van de contactpersoon:

E-mailadres van de contactpersoon:

Welk(e) schoolsoort(en) wordt/worden bij deze ontwikkeling tot cultuurprofiel school betrokken:

- vmbo – havo – vwo (doorhalen hetgeen niet van toepassing is)

Welke leerjaren wordt/worden bij deze ontwikkeling tot cultuurprofiel school betrokken:

- onderbouw – bovenbouw (doorhalen hetgeen niet van toepassing is)

Indien mogelijk door een schoolleider en de cultuurcoördinator (en docent) afzonderlijk invullen en vervolgens overleggen en samenvoegen of gezamenlijk invullen.

II Beschrijf de huidige situatie op uw school

Dit gebeurt middels:

- **uw eigen oordeel/inschatting** op de opgenomen vierpuntschaal (0, 1, 2 en 3) en
- **uw toelichting** (in de cel waarin het deelcriterium staat beschreven). Zonder deze toelichting op de scores (eigen oordeel/inschatting) kan de visitatie niet plaatsvinden.

* Scoring op (deel-)indicatoren (zie in volgende tabel onder Scoring):

- V Verplichte (deel-)indicator
- V3 Verplichte (deel-)indicator en voor lidmaatschap is beoordeling 3 in principe een vereiste. Bij visitatie zal echter het totaalbeeld van de scores uiteindelijk doorslaggevend zijn.
- V2 Verplichte (deel-)indicator en voor lidmaatschap is beoordeling 2 of 3 een vereiste.
- F Facultatieve (deel-)indicator.

** Toelichting op de vierpuntschaal (zie in volgende tabel onder Beoordeling):

- 0 Helemaal niet aanwezig
- 1 Het is in voorbereiding
- 2 Het is in uitvoering, maar voor verbetering vatbaar
- 3 Er wordt aan voldaan

Domein	Indicator	Scoring*		Beoordeling**			
	Aspecten en indicatoren						
			Omschrijving van kenmerken: Welke kenmerken zijn vereist?	0	1	2	3
Domein Beleid							
	Aspect Cultuureducatie centraal beleidspunt, 2 indicatoren						
	1	V3	De school heeft de ontwikkeling van cultuureducatie als <i>centraal beleidspunt</i> voor de school(soort) breed of een en-	0	1	2	3

		kele stroom geformuleerd (bijvoorbeeld cultuurklas).				
2	F V2 voor scholen met aantekening talentontwikkeling	De school biedt extra mogelijkheden aan getalenteerde leerlingen uit het profiel/de cultuurklas.	0	1	2	3
Domein Visie en doelen						
	Aspect Schoolplan, 2 indicatoren					
3		De school heeft <i>de visie</i> op cultuureducatie <i>beschreven</i> als integraal onderdeel van het schoolplan:				
	V3	a. de omschrijving van het terrein van de cultuureducatie: uitgangspunten, onderwijsconcept, doelen, onderwijsprogramma curriculum, randvoorwaarden en evaluatie.	0	1	2	3
	V3	b. de visie op samenwerking met culturele partners.	0	1	2	3
4		De school heeft de visie op cultuureducatie <i>vertaald in uitvoering</i> van het schoolplan:				
	V3	a. op het terrein van de cultuureducatie: uitgangspunten, onderwijsconcept, doelen, onderwijsprogramma curriculum, randvoorwaarden en evaluatie.	0	1	2	3
	V3	b. bij de samenwerking met culturele partners.	0	1	2	3
	Aspect Meerwaarde onderwijsprogramma, 2 indicatoren					
5	V3	De visie beschrijft <i>de meerwaarde van het onderwijsprogramma</i> voor de ontwikkeling van <i>alle leerlingen</i> in de school(soort) breed of in een enkele stroom.	0	1	2	3
6	F V2 voor scholen met aantekening talentontwikkeling	De visie beschrijft <i>de meerwaarde van het onderwijsprogramma</i> voor de ontwikkeling van <i>extra getalenteerde leerlingen</i> uit het profiel/de cultuurklas.	0	1	2	3

Domein Randvoorwaarden						
	Aspect Draagvlak, professionalisering en werving, 4 indicatoren					
7		Visie en doelen worden breed gedragen door:				
	V2	a. het management.	0	1	2	3
	V2	b. de docenten van de kunstvakken.	0	1	2	3
	V2	c. de docenten van de overige vakken.	0	1	2	3
8		Visie en doelen worden aantoonbaar vertaald in mogelijkheden voor <i>deskundigheidsbevordering</i> – kennis en pedagogisch-didactische vaardigheden – met betrekking tot <i>de kunstvakken</i> en <i>binnen vakoverstijgende projecten</i> te ontwikkelen, te vergroten of te waarborgen. De deskundigheidsbevordering voorziet in faciliteiten:				
	V2	a. voor scholing van vakdocenten op het gebied van cultuureducatie op het vakgebied.	0	1	2	3
	V2	b. ten behoeve van vakoverstijgende projecten (kennis/inzicht; attitude; pedagogisch-didactische vaardigheden).	0	1	2	3
9		Visie en doelen worden aantoonbaar vertaald in mogelijkheden voor <i>deskundigheidsbevordering</i> – kennis en pedagogisch-didactische vaardigheden – voor docenten van <i>niet-kunstvakken om het eigen vak</i> en <i>binnen vakoverstijgende projecten</i> te ontwikkelen, te vergroten of te waarborgen. De deskundigheidsbevordering voorziet in faciliteiten:				
	V2	a. voor scholing van docenten voor hun bijdrage op het gebied van cultuureducatie.	0	1	2	3
	V2	b. ten behoeve van vakoverstijgende projecten (kennis/inzicht; attitude; pedagogisch-didactische vaardigheden).	0	1	2	3
10		Visie en doelen worden aantoonbaar vertaald in gerichte <i>werving en selectie</i> van docenten.				
	V2	a. Bij werving en selectie van kunstvakdocenten	0	1	2	3

		wordt uitgegaan van instemming met en kwalificatie voor het cultuureducatiebeleid.				
	F	b. Bij werving en selectie van docenten voor andere vakgebieden wordt uitgegaan van instemming met het cultuureducatiebeleid.	0	1	2	3
Aspecten Organisatorische, materiële en financiële randvoorwaarden						
4 indicatoren						
11		Visie en doelen worden aantoonbaar vertaald in randvoorwaarden voor de <i>coördinatie en organisatie</i> van cultuureducatie. Het beleid voorziet in:				
	V3	a. de aanstelling van een cultuurcoördinator.	0	1	2	3
	V3	b. de invulling, de organisatie en formatie ten behoeve van zijn/haar taken - intern - en ten behoeve van de samenwerking met de culturele instellingen.	0	1	2	3
12		Visie en doelen worden aantoonbaar vertaald in <i>financieel beleid</i> . Het financiële beleid voorziet in:				
	V3	a. een begroting voor cultuureducatie.	0	1	2	3
	V3	b. een structureel budget.	0	1	2	3
	V3	c. financiering uit overige bronnen als de cultuurkaart, subsidies en/of sponsoring.	0	1	2	3
13		Visie en doelen worden aantoonbaar vertaald in de benodigde faciliteiten. Het beleid voorziet in faciliteiten als:				
	V2	a. materiële voorzieningen.	0	1	2	3
	V2	b. ruimtelijke voorzieningen.	0	1	2	3
14	V2	De randvoorwaarden zoals de organisatie, planning, roostering, logistiek, ruimtelijke en materiële voorzieningen, sluiten aan bij de mogelijkheden, behoeften en wensen van leerlingen.	0	1	2	3

Domein Curriculum						
		Aspecten Cultuureducatie in extra onderwijsaanbod, 5 indicatoren				
15		Cultuureducatie heeft een duidelijke plaats in het verplichte en uitgewerkte curriculum voor de verschillende vakken of vakgebieden. Het aanbod cultuureducatie omvat bijdragen aan:				
	V3	a. het curriculum op de kunstvakgebieden / eindexamenvakken zoals beeldend en/of muziek, theater, drama, dans, audiovisueel, literatuur en/of CKV.	0	1	2	3
	V2	b. het curriculum van andere vakken of vakgebieden.	0	1	2	3
	F	c. het kunstdossier en/of het leerling-portfolio.	0	1	2	3
16		Cultuureducatie voorziet in de mogelijkheden voor buitenschoolse activiteiten:				
	F	a. op het gebied van kunsten, cultureel erfgoed, media-educatie, etc.	0	1	2	3
	F	b. die bijdragen aan het kunstdossier en/of het leerling-portfolio.	0	1	2	3
17	V2	In het curriculum is aandacht voor <i>culturele verschillen</i> in kunst en cultuur binnen en buiten de Nederlandse samenleving. Dit blijkt uit aandacht in het programma voor de diversiteit op het gebied van kunst en cultuur in de Nederlandse samenleving.	0	1	2	3
18	V2	Het programma cultuureducatie bevat aanbod waarbij leerlingen betrokken zijn bij de ontwikkeling, vormgeving en uitvoering van culturele activiteiten.	0	1	2	3
19	V2	De uitvoering van het onderwijsprogramma sluit aan bij de mogelijkheden, behoeften en wensen van leerlingen. Dit betreft de inhoud van het onderwijsprogramma zoals extra aanbod van culturele activiteiten, doorlopende leerlijnen, kunst-dossier/leerling-portfolio, ondersteuning door	0	1	2	3

		docenten.				
Aspecten Samenhang in het onderwijsprogramma, 2 indicatoren						
20		De cultuureducatie biedt <i>verbindingen</i> tussen de vakken binden het curriculum van de school. Het programma biedt samenhang:				
	V2	a. tussen vakken per leerjaren.	0	1	2	3
	V2	b. tussen vakken in opeenvolgende leerjaren.	0	1	2	3
	F	c. met vervolgopleidingen.	0	1	2	3
21		In een kunstdossier/leerling-portfolio blijkt de samenhang:				
	F	a. tussen vakken per leerjaren.	0	1	2	3
	F	b. tussen vakken in opeenvolgende leerjaren.	0	1	2	3
	F	c. met vervolgopleidingen.	0	1	2	3
Domein Samenwerking						
Aspect Structurele samenwerking met culturele partners en onderwijs 4 indicatoren						
22	V3	De school heeft structurele samenwerkingsrelaties met een of meer <i>culturele partners</i> . Deze structurele samenwerking komt tot uitdrukking in gezamenlijke activiteiten die bijdragen aan het programma cultuureducatie.	0	1	2	3
23	F	De school heeft structurele samenwerking met een of meerdere <i>onderwijsinstellingen</i> . De structurele samenwerking is komt tot uitdrukking in gezamenlijke activiteiten die bijdragen aan het programma cultuureducatie.	0	1	2	3

	24	<p>Bij de voorbereiding en uitvoering zijn culturele partners betrokken bij de cultuurprofielschool als informatiebron en/of als samenwerkingspartner <i>binnen de reguliere</i> onderwijstijd. De school heeft een relatie met de volgende partners.</p>																																																																																																																																																																																																			
	V2: b F voor de overige deelindicatoren	<table border="1"> <thead> <tr> <th data-bbox="283 336 644 482">De samenwerking bestaat uit:</th> <th colspan="4" data-bbox="644 336 792 482">a. incidentele samenwerking</th> <th colspan="4" data-bbox="792 336 946 482">b. structurele samenwerking</th> <th colspan="4" data-bbox="946 336 1098 482">c. anders, nl. .....</th> </tr> <tr> <td></td> <th>0</th><th>1</th><th>2</th><th>3</th> <th>0</th><th>1</th><th>2</th><th>3</th> <th>0</th><th>1</th><th>2</th><th>3</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="283 482 644 637">Centrum voor de kunsten (muziek-school, creativiteitscentrum, etc.)</td> <td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td> <td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td> <td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td> </tr> <tr> <td data-bbox="283 637 644 682">Musea</td> <td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td> <td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td> <td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td> </tr> <tr> <td data-bbox="283 682 644 728">Science centra</td> <td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td> <td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td> <td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td> </tr> <tr> <td data-bbox="283 728 644 791">Theater/theatergezelschappen</td> <td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td> <td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td> <td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td> </tr> <tr> <td data-bbox="283 791 644 837">Kunstonderwijs mbo</td> <td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td> <td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td> <td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td> </tr> <tr> <td data-bbox="283 837 644 882">Kunstvakonderwijs hbo</td> <td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td> <td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td> <td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td> </tr> <tr> <td data-bbox="283 882 644 928">Individuele kunstenaars</td> <td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td> <td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td> <td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td> </tr> <tr> <td data-bbox="283 928 644 973">Erfgoedinstellingen</td> <td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td> <td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td> <td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td> </tr> <tr> <td data-bbox="283 973 644 1019">Filmhuizen/-bioscopen</td> <td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td> <td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td> <td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td> </tr> <tr> <td data-bbox="283 1019 644 1064">Bibliotheek</td> <td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td> <td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td> <td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td> </tr> <tr> <td data-bbox="283 1064 644 1110">Archieven</td> <td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td> <td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td> <td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td> </tr> <tr> <td data-bbox="283 1110 644 1155">(Regionale) steunpunteninstellingen</td> <td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td> <td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td> <td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td> </tr> <tr> <td data-bbox="283 1155 644 1201">Anders, namelijk .....</td> <td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td> <td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td> <td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td> </tr> </tbody> </table>	De samenwerking bestaat uit:	a. incidentele samenwerking				b. structurele samenwerking				c. anders, nl.					0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	Centrum voor de kunsten (muziek-school, creativiteitscentrum, etc.)	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	Musea	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	Science centra	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	Theater/theatergezelschappen	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	Kunstonderwijs mbo	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	Kunstvakonderwijs hbo	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	Individuele kunstenaars	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	Erfgoedinstellingen	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	Filmhuizen/-bioscopen	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	Bibliotheek	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	Archieven	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	(Regionale) steunpunteninstellingen	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	Anders, namelijk	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3
De samenwerking bestaat uit:	a. incidentele samenwerking				b. structurele samenwerking				c. anders, nl.																																																																																																																																																																																												
	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3																																																																																																																																																																																									
Centrum voor de kunsten (muziek-school, creativiteitscentrum, etc.)	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3																																																																																																																																																																																									
Musea	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3																																																																																																																																																																																									
Science centra	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3																																																																																																																																																																																									
Theater/theatergezelschappen	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3																																																																																																																																																																																									
Kunstonderwijs mbo	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3																																																																																																																																																																																									
Kunstvakonderwijs hbo	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3																																																																																																																																																																																									
Individuele kunstenaars	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3																																																																																																																																																																																									
Erfgoedinstellingen	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3																																																																																																																																																																																									
Filmhuizen/-bioscopen	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3																																																																																																																																																																																									
Bibliotheek	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3																																																																																																																																																																																									
Archieven	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3																																																																																																																																																																																									
(Regionale) steunpunteninstellingen	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3																																																																																																																																																																																									
Anders, namelijk	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3																																																																																																																																																																																									

	25	Bij de voorbereiding en uitvoering zijn culturele partners betrokken bij de cultuurprofielschool als informatiebron en/of als samenwerkingspartner <i>buiten de reguliere</i> onderwijstijd. De school heeft een relatie met de volgende partners.												
	F voor de overige deelindicatoren V2: b	De samenwerking bestaat uit:	a. incidentele samenwerking				b. structurele samenwerking				c. anders, nl.			
Centrum voor de kunsten (muziekschool, creativiteitscentrum, etc.)		0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	
Musea		0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	
Science centra		0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	
Theater/theatergezelschappen		0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	
Kunstonderwijs mbo		0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	
Kunstvakonderwijs hbo		0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	
Individuele kunstenaars		0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	
Erfgoedinstellingen		0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	
Filmhuizen/-bioscopen		0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	
Bibliotheek		0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	
Archieven		0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	
(Regionale) steunpunteninstellingen		0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	
Anders, namelijk		0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	

Aspect Communicatie, 2 indicatoren						
26		De school draagt het cultuurprofiel uit in de <i>interne communicatie</i> binnen de school. De school draagt het cultuurprofiel intern uit met diverse middelen zoals:				
	V3: a en/of b Bij overige deel-indicator is V2 vereist.	a. themabijeenkomsten en presentaties.	0	1	2	3
		b. publicaties.	0	1	2	3
27		De school draagt het cultuurprofiel uit in de <i>externe communicatie</i> binnen de wijk en/of de stad en/of de regio. De school draagt het cultuurprofiel extern uit met diverse middelen zoals:				
	V3: a en/of b en/of c Bij overige deel-indicator(en) is V2 vereist.	a. website.	0	1	2	3
		b. publicaties.	0	1	2	3
		c. open dagen.	0	1	2	3

Domein Kwaliteitszorg/Evaluatie					
	Aspect Ontwikkeling, 3 indicatoren				
28		Beleid en praktijk van cultuureducatie worden systematisch geëvalueerd met de volgende betrokkenen:			
	V3: minimaal drie deelindicatoren Bij overige deelin-dicator(en) is V2 vereist	a. management.	0	1	2 3
		b. docenten.	0	1	2 3
		c. leerlingen.	0	1	2 3
		d. ouders.	0	1	2 3
		e. samenwerkingspartners.	0	1	2 3
29		De uitkomsten van de evaluatie worden benut voor bijstellingen van het programma in het kader van de kwaliteitszorg, waarin de school voortdurend blijft werken aan de verbetering van de kwaliteit. De evaluatie van cultuureducatie leidt tot bijstelling van de:			
	V2	a. (beleids)plannen.	0	1	2 3
	V2	b. uitvoering.	0	1	2 3
	V2	c. opzet van de evaluatie.	0	1	2 3
30	V	Geef uw oordeel/mening over de kwaliteit van cultuureducatie. Beknopte toelichting op uw oordeel/mening:	0	1	2 3

d (Zelf)evaluatie-instrument leerlingen CultuurprofielScholen

Ten behoeve van de (zelf)beoordeling door de leerlingen van de scholen voor het lidmaatschap van de Vereniging CultuurProfielScholen.

I Gegevens van de school

Naam van de school:

Adres en plaats van de school:

Webadres van de school:

Naam leerling 1 die dit formulier heeft ingevuld:

Schoolsoort en klas:

Naam leerling 2 die dit formulier met leerlingen 1 heeft ingevuld:

Schoolsoort en klas:

Welk(e) schoolsoort(en) wordt/worden bij deze ontwikkeling tot cultuurprofiel-school betrokken:

- vmbo – havo – vwo (doorhalen hetgeen niet van toepassing is)

Welke leerjaren wordt/worden bij deze ontwikkeling tot cultuurprofiel-school betrokken:

- onderbouw – bovenbouw (doorhalen hetgeen niet van toepassing is)

Dit formulier bij voorkeur laten invullen door leerlingen die ook aan de visitatie deelnemen.

Indien mogelijk door de leerlingen afzonderlijk invullen en vervolgens overleggen en samenvoegen of gezamenlijk invullen.

II Beschrijf de huidige situatie op jouw school

Dit gebeurt middels:

- **je eigen oordeel/inschatting** op de opgenomen vierpuntsschaal (0, 1, 2 en 3) en
- **je toelichting** (in de cel waarin het deelcriterium staat beschreven).
Zonder deze toelichting op de scores (eigen oordeel/inschatting) kan de visitatie niet plaatsvinden.

* Scoring op (deel-)indicatoren (zie in volgende tabel onder Scoring):

V2 Verplichte (deel-)indicator en voor lidmaatschap is beoordeling 2 of 3 een vereiste.

F Facultatieve (deel-)indicator.

** Toelichting op de vierpuntsschaal (zie in volgende tabel onder Beoordeling):

0 Helemaal niet aanwezig

1 Het is in voorbereiding

2 Het is in uitvoering, maar voor verbetering vatbaar

3 Er wordt aan voldaan

Domein	Indicator	Scoring*		Beoordeling**			
				0	1	2	3
Aspecten en indicatoren							
			Omschrijving van kenmerken: Welke kenmerken zijn vereist?	0	1	2	3
Domein Randvoorwaarden							
			Aspecten Organisatie, materiële faciliteiten en financiën, 2 indicatoren				
	1		De organisatie van de culturele activiteiten is voor leerlingen in de praktijk goed geregeld.				
		V2	a. Bij de planning en uitvoering wordt rekening gehouden met de mogelijkheden van leerlingen.	0	1	2	3
		V2	b. Bij de <i>invulling van het rooster</i> wordt rekening gehouden met de mogelijkheden van leerlingen.	0	1	2	3

2		De inrichting van de school biedt voor de leerlingen noodzakelijke voorzieningen. Er zijn voorzieningen voor cultuureducatie:				
	V2	a. <i>materieel</i> : beschikbaarheid van materialen en instrumenten.	0	1	2	3
	V2	b. <i>ruimtelijk</i> : beschikbaarheid van lokalen en ruimten.	0	1	2	3
Domein Curriculum						
Aspecten Cultuureducatie in extra onderwijsaanbod kunstzinnige en culturele activiteiten, 8 indicatoren						
3		Er is extra aanbod op het gebied van de kunstvakken en in de andere vakken of vakgebieden <i>binnen</i> het verplichte programma.				
	V2	a. Leerlingen kunnen een kunstvak kiezen als eind-examenvak.	0	1	2	3
	V2	b. Voor de leerlingen zijn systematisch culturele activiteiten opgenomen in de kunstvakken en in het programma van de andere vakken.	0	1	2	3
	V2	c. De leerlingen nemen deel aan projecten, waarin kunstvakken en andere vakken worden gecombineerd.	0	1	2	3
4		Er zijn voor leerlingen programma's met culturele activiteiten <i>buiten</i> het verplichte programma. De leerlingen kunnen deelnemen aan activiteiten:				
	V2	a. in de vrije uren onder schooltijd.	0	1	2	3
	V2	b. in de vrije tijd na schooltijd.	0	1	2	3
5		De docenten stimuleren en ondersteunen de leerlingen.				
	V2	a. Docenten stimuleren de culturele activiteiten van de leerlingen.	0	1	2	3
	V2	b. Docenten bieden in het lesprogramma mogelijkheden voor compensatie bijvoorbeeld met vrijstellingen.	0	1	2	3
6		Er is een doorlopende leerlijn in het programma voor de kunstvakken en de kunstklas/cultuurklas.				
	V2	a. Er is een opbouw in het programma en de moeilijkheidsgraad neemt toe.	0	1	2	3
	V2	b. De programma's sluiten aan bij de programma's	0	1	2	3

		van het vorige leerjaar.				
7		De leerlingen hebben eigen werk in een kunstdossier/leerling-portfolio opgenomen.				
	F	a. Gebruik van het kunstdossier/leerling-portfolio is vast onderdeel van het programma.	0	1	2	3
	F	b. De documenten in het kunstdossier/leerling-portfolio geven de ontwikkeling van de leerlingen weer.	0	1	2	3
8		In het programma voor de kunstvakken wordt aandacht besteed aan culturele verschillen.				
	V2	a. Er wordt aandacht besteed aan culturele verschillen van leerlingen in kunst en cultuur binnen en buiten de Nederlandse samenleving.	0	1	2	3
	V2	b. Er wordt aandacht besteed aan de kunsten uit verschillende landen en culturen.	0	1	2	3
9		Er zijn speciale programma's en projecten die aansluiten bij de wensen, mogelijkheden en talenten van leerlingen.				
	V2	a. Leerlingen ontwikkelen hun talenten in een kunstklas/cultuurklas.	0	1	2	3
	V2	b. Op verzoek van de leerlingen worden speciale culturele programma's en activiteiten geboden.	0	1	2	3
10		Leerlingen hebben inspraak en leveren een actieve bijdrage aan het programma.				
	V2	a. Leerlingen kunnen hun mening en hun wensen en ideeën over het programma inbrengen.	0	1	2	3
	V2	b. Leerlingen nemen actief deel aan de voorbereiding en uitvoering van het programma, project of evenement.	0	1	2	3

Visitatieprocedure CultuurprofielScholen

De Vereniging CultuurProfielScholen (VCPS) is een landelijke platform dat bij wil dragen aan de structurele inbedding en waarborging van de kwaliteit van kunst- en cultuureducatie in het voortgezet onderwijs. Er is voor scholen een visitatieprocedure ontwikkeld voor de toekenning van het lidmaatschap van de Vereniging en de verwerving van het keurmerk CultuurprofielSchool. De scholen die hiervoor in aanmerking willen komen zullen aan specifieke kwaliteitskenmerken moeten voldoen, zoals volgens het kwaliteitskader van de VCPS van een CultuurprofielSchool verwacht mag worden. De Vereniging CultuurprofielScholen wilde onderzoek laten uitvoeren naar de betrouwbaarheid en objectiviteit van de visitatieprocedure. Bij visitaties gaat het in de eerste plaats om de beoordeling van de kenmerken van het onderwijs, en in de tweede plaats om de beoordeling voor de toekenning van het lidmaatschap. Dit onderzoek is uitgevoerd door het Kohnstamm Instituut in het kader van het Kortlopend Onderwijsonderzoek. De opbrengst van dit onderzoek biedt een verbeterde procedure met een vernieuwd en verfijnd (zelf) evaluatie-instrument voor de scholen en de visitatiecommissie. In drie proefvisitaties is dit instrument gebruikt om domeinen, indicatoren en kenmerken te beoordelen en het instrument is vervolgens getoetst. De resultaten laten zien dat de proefversie van het instrument grotendeels voldoet aan de eis van betrouwbaarheid: er is in voldoende mate overeenstemming over de interpretatie van de beschreven kenmerken. Dit geldt ook voor het oordeel van het visitatieteam – het objectieve ofwel intersubjectieve oordeel - over de selectiecriteria. Ook stonden opnieuw minimale eisen voor het lidmaatschap ter discussie, waarmee de resultaten weer kunnen bijdragen aan de verdere ontwikkeling van het kwaliteitskader.

KOHNSTAMM INSTITUUT